

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัญหาการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการของสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของนักศึกษา บุคลากรในสถานประกอบการและผู้ดำเนินงานในสถานศึกษา ซึ่งได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวทางการดำเนินงานการอาชีวศึกษา
 - 1.1 การปฏิรูประบบการอาชีวศึกษา
 - 1.2 การปฏิรูประบบการเรียนรู้
2. หลักการของการฝึกงาน
 - 2.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกงาน
 - 2.2 ประเภทของการฝึกงาน
 - 2.3 แนวปฏิบัติในการฝึกงาน
 - 2.4 ขั้นตอนในการดำเนินการส่งนักศึกษาออกไปฝึกงาน ณ สถาน

ประกอบการ

- 2.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกงาน
- 2.6 ปัญหาในการฝึกงานที่สถานประกอบการ
3. มาตรฐานการอาชีวศึกษา 3 ด้าน 12 มาตรฐาน
 - 3.1 ด้านผู้สำเร็จการศึกษา และผู้เรียน
 - 3.2 ด้านกระบวนการ
 - 3.3 ด้านปัจจัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวทางการดำเนินงานการอาชีวศึกษา

กรมอาชีวศึกษาได้เร่งดำเนินการปฏิรูปการอาชีวศึกษาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตามแนวนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการตามแนวทาง ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546 :13-27)

1.1 การปฏิรูประบบการอาชีวศึกษา การปฏิรูปการอาชีวศึกษาได้กำหนดแนวทางการดำเนินการโดยมุ่งปรับทิศทางแนวทาง (Reorientating) ประกอบด้วย

1.1.1 ให้ความสำคัญความต้องการ (Demand Driven) พัฒนาหลักการและจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นความต้องการกำลังคนเป็นหลัก ทั้งความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ ทิศทางการพัฒนาประเทศและศักยภาพของบุคคลเป็นสำคัญ มีการปรับหลักสูตรใหม่ทุกระดับ โดยมุ่งเน้นความต้องการกำลังคนในการจ้างงาน และการส่งเสริมอาชีพอิสระที่คล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและภูมิภาค

1.1.2 พัฒนาระบบการอาชีวศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) สถานศึกษาทุกแห่งต้องพัฒนาระบบงาน พัฒนาศูนย์วิทยบริการให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าความต้องการและการถ่ายทอดความรู้ในสาขาวิชาชีพ เรียนรู้ความต้องการจากภายนอกเรียนรู้ผลของการเปลี่ยนแปลงของอาชีพสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงเพื่อการเรียนรู้ วิชาชีพที่เกี่ยวข้องร่วมกันในองค์กรเพื่อการพัฒนาบุคลากร นักเรียน นักศึกษาและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.1.3 พัฒนาระบบการอาชีวศึกษาให้เป็นการศึกษาต่อเนื่อง (Lifelong Learning) ขยายฐานการพัฒนากำลังคนให้กว้างขวางโดยไม่มีข้อจำกัดครอบคลุมประชากรทุกเพศ ทุกวัยทุกระดับชั้น ปรับระบบการจัดการอาชีวศึกษาให้เป็นการศึกษาต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรด้านการอาชีวศึกษาก่อสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของกำลังคนในประเทศด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย สะดวกต่อการเข้าถึงบริการมากที่สุด ส่งเสริมให้บุคคลที่ทำงานอยู่แล้วหรืออยู่นอกระบบการศึกษา ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาทักษะอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

1.1.4 พัฒนาระบบอาชีวศึกษาให้เป็นระบบเปิด (Open Entry /Open Exit) ขยายโอกาสการศึกษาวิชาชีพให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขวางสร้างความยืดหยุ่น บุคคลสามารถเข้าเรียนหรือหยุดเรียนได้ตามความจำเป็นโดยการนำระบบโมดูล (Module) ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน

1.1.5 พัฒนาระบบการเทียบโอนประสบการณ์ (Validation of Experience) สร้างระบบการเทียบประสบการณ์เพื่อยกระดับคุณค่าของผู้มีทักษะอาชีพ เพื่อให้จุดเชื่อมโยงระหว่างวุฒิการศึกษากับอาชีพเป็นการสะสมหน่วยการเรียนรู้สำหรับการศึกษาต่อเพิ่มเติมเพื่อรับคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification) เอื้อโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนควบคู่กับการประกอบอาชีพของตนได้

1.1.6 สร้างความเชื่อมโยง (Articulation) จัดระบบหลักสูตรระบบการเรียนการสอนการศึกษาวชิชีพให้มีความเชื่อมโยงกับการศึกษาในระดับและประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างคุณภาพมาตรฐานและการถ่ายโยงคุณวุฒิ

ดังนั้นในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 2 ระดับ คือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2545 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) 2546 ซึ่งมีลักษณะพิเศษโดยเน้นความต้องการ (Demand Driven) และมาตรฐานสมรรถนะอาชีพเป็นหลัก มีการวิเคราะห์อาชีพอย่างจริงจังเพื่อกำหนดบทบาทและลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติให้ออกมาเป็นรูปแบบมาตรฐานรายวิชาต่าง ๆ จะมีจุดประสงค์ มาตรฐานและคำอธิบายวิชาครอบคลุมความรู้ ทักษะ เจตคติ และกิจนิสัยได้จัดเป็นลักษณะของกลุ่มอาชีพ โดยนักศึกษาทุกระดับ จะต้องใช้เวลาเรียนด้วยการปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ หรือฝึกงานครั้งหนึ่งของแต่ละหลักสูตรในการศึกษา หรืออย่างต่ำต้องเป็น 1 ภาคเรียนในการศึกษาระบบปกติ ทั้งนี้จะมีการวัดและประเมินผลการเรียนทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน และประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียนว่านักศึกษามีความรู้และทักษะตามจุดประสงค์รายวิชานั้นหรือไม่ โดยมีครูฝึกและอาจารย์นิเทศทำหน้าที่วัดและประเมินผลการเรียนของนักศึกษาร่วมกัน นอกจากนั้นกรมอาชีวศึกษาได้มอบหมายให้สถานศึกษาสามารถสร้างสาขางานขึ้นให้สอดคล้องกับอาชีพความต้องการของพื้นที่ โดยมีสถานประกอบการมาทำหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาด้วย เพราะสถานประกอบการจะต้องทราบดีว่าองค์กรของตนต้องการบุคลากรประเภทใดทำงาน ลักษณะใด เพื่อที่จะผลิตกำลังคนออกมาตามนั้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดว่าผู้เรียนควรเรียนรู้อะไร ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทุกระดับของกรมอาชีวศึกษา

1.2 การปฏิรูประบบการเรียนรู้

เพื่อให้การเรียนรู้วิชาชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กรมอาชีวศึกษาได้ปรับระบบการเรียนรู้โดยใช้หลักการสำคัญ ดังนี้

1.2.1 การจัดแผนการเรียนในลักษณะสหวิทยาการ (Multidisciplinary) กรมอาชีวศึกษากำหนดนโยบายให้แต่ละสถานศึกษาจัดแผนการเรียนให้มีลักษณะเป็น

สหวิทยาการ เนื่องจากในปัจจุบันการเรียนรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ ไม่สามารถแยกออกจากกัน ในลักษณะปัจเจกวิชาได้เพราะผู้เรียนจะขาดความสามารถในการนำรายวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมให้ไปสู่การนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้จริงในชีวิตการทำงาน ดังนั้นศาสตร์ในแต่ละแขนงจะต้องมีความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจนในลักษณะเดียวกันกับการดำเนินธุรกิจที่ต้องสามารถประยุกต์ด้านต่าง ๆ ให้หลอมรวมกันเป็นผลผลิตได้

1.2.2 การสร้างความแข็งแกร่งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ (Solid Knowledge/Solid Practica) ในการสร้างความแข็งแกร่งให้กับการเรียนภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ เนื่องจากการอาชีวศึกษาจะต้องเน้นให้คนทำงานประกอบอาชีพได้ ดังนั้นในกระบวนการเรียนรู้จึงต้องประกอบไปด้วยองค์ความรู้ ทักษะและทัศนคติอย่างมีความสำคัญเท่า ๆ กับผู้เรียนต้องมีความรู้สัมพันธ์กับทักษะอาชีพ ทั้งความรู้ด้านวิชาเทคนิคอาชีพ และความรู้ที่เป็นทักษะชีวิต มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการทำงาน มีภูมิความรู้ปฏิบัติได้จริงและเข้าใจชีวิต

1.2.3 การพัฒนาการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นสมรรถนะ (Competency Base) และการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยมุ่งสมรรถนะอาชีพเป็นหลัก ได้มีการร่วมมือประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ด้วยการสร้างความเข้มแข็งและขยายการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติจริงให้มีความสำคัญกับการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีซึ่งเป็นแนวความคิดใหม่ที่ทำให้สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันเตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชน โดยสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสอนวิชาภาคบังคับพื้นฐานผู้ประกอบการรับผิดชอบในการฝึกอาชีพนักเรียนจากสถานศึกษาและมีสมรรถนะเป็นผู้ฝึกอาชีพในระหว่างการฝึกอาชีพในสถานประกอบการด้วยการนำสองวิธีการในการศึกษานี้ก่อให้เกิดสิ่งที่ท้าทายอย่างมาก คือ ทั้งสองฝ่ายที่เข้าร่วมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องมีความเห็นพ้องต้องกันในวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐานการดำเนินการมาตรฐานการตรวจสอบและการประเมินผลจะต้องมีการวางแผนร่วมกัน การเตรียมการและควบคุมขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขั้นต้น สิ่งสำคัญที่สุดของการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือการร่วมมือกัน ได้รับการยอมรับและการอุทิศตนจากสถานศึกษา ครู สถานประกอบการ นักเรียนและผู้ปกครอง

1.2.4 การเรียนรู้ด้วยตนเองและ E-learning ในการปฏิบัติการเรียนรู้ได้ปรับบทบาท 4 ประการคือ

1) ได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

- 2) มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
- 3) มีส่วนร่วมในการประเมินผล
- 4) การเรียนรู้ร่วมกันโดยผู้เรียน ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกัน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กรมอาชีวศึกษาสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Access Learning Center) และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ครู อาจารย์ใช้ประโยชน์และกระตุ้นให้นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้เช่นกัน โดยให้ความสำคัญการระดมทรัพยากร ICT ในท้องถิ่นด้วยแนวทางการดำเนินการปฏิรูปการอาชีวศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการของแนวทางปัญหาจะปฏิรูปพอสรุปได้ ดังนี้

จะเห็นได้ว่า ในการพัฒนาระบบการอาชีวศึกษาก็เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และให้เป็นการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งสามารถเทียบโอนประสบการณ์ต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ได้ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงของการประกอบอาชีพที่บูรณาการให้แก่นักศึกษา ซึ่งการฝึกงานด้านวิชาชีพ สิ่งสำคัญก็คือ เครื่องมือและอุปกรณ์อย่างมีพอเพียงในการฝึกปฏิบัติงานก่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีการวางแผน มีความร่วมมือพร้อมทั้งการประสานงานกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งครู อาจารย์ผู้ทำหน้าที่นิเทศ แนะนำ ให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมต่อไป

2. หลักการของการฝึกงาน

การศึกษานอกจากจะให้ความรู้ ความเข้าใจทางด้านทฤษฎีแล้วยังต้องมีความจำเป็นฝึกปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจและทักษะของการทำงาน เพื่อจะเป็นการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพอิสระได้ในอนาคต การฝึกงานอาชีพจึงมีความสำคัญดังที่

เมธี ปิรันธนานนท์ (2535 : 86) กล่าวถึงการฝึกงานว่า การเรียนการสอนด้านวิชาชีพจะต้องมีการฝึกงานในสถานประกอบการเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด แต่ประเทศเรามีข้อจำกัดของสถานประกอบการมากจึงทำให้มีการผลิตนักศึกษามีทักษะไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมกับความต้องการของสถานประกอบการ

อรทัย จันทรสถาพร (2535 : 13-14) กล่าวว่า การฝึกงานอาชีพจะทำหน้าที่เชื่อมโยงการศึกษา กับโลกแห่งการทำงานและส่งเสริมให้เข้ารับการศึกษา มีความสามารถในการพัฒนาทักษะความพร้อมในการปฏิบัติและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนอย่างแท้จริง การ

ฝึกงานก็มีความสำคัญดังที่ได้กล่าวมาที่ทางสถานศึกษาจัดให้นักศึกษาได้ฝึกงานประสบการณ์จริงตามสาขาที่ได้ศึกษามาในสถานประกอบการจริง อันที่จะก่อให้เกิดทักษะด้านวิชาชีพ พร้อมทั้งเกิดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพ ดังที่ อรรถัย จันทรสถาพร ได้กล่าวถึงการฝึกงานด้านอาชีพของนักศึกษาในสถานประกอบการว่า การฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการสามารถฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติการฝึกงานด้วยเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานเพื่อการเตรียมความพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพต่อ เพราะโดยปกติแล้วการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้นไม่สามารถจัดประสบการณ์จริงด้านการทำงานให้กับผู้เรียนได้ เพราะสถานศึกษามีข้อจำกัด คือ ไม่สามารถจัดด้านความทันสมัยในด้านอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานได้เหมือนดังที่สถานประกอบการ อีกทั้งสถานศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนและจัดมวลประสบการณ์ในการทำงานให้กับนักศึกษาในทุกแง่มุม

เมธี ปีลันธนานนท์ (2533 : 47) กล่าวว่า ปัจจุบันโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม เป็นผลให้การอาชีวศึกษาเข้ามามีบทบาทต่อการจัดการศึกษาอย่างยิ่งเพราะการอาชีวศึกษามุ่งให้ผู้เรียนฝึกทักษะ ฝึกอาชีพและผลิตกำลังคนออกสู่ตลาดแรงงานให้มีความพร้อมและสมบูรณ์เพื่องานอาชีพ ตลอดจนสามารถประกอบอาชีพและทำงานในสาขาต่าง ๆ ได้ เห็นได้ว่าการฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการก็เพื่อเป็นการประสานงานระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในยุคโลกปัจจุบันก็เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีข่าวสารและอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนการเรียนการสอนในสถานศึกษาปัจจุบันคงจะไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ และไม่สามารถสร้างประสบการณ์จริงด้านอาชีพได้ ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในสถานศึกษาก็ล้าหลังตามไม่ทันเทคโนโลยีใหม่ ๆ ดังนั้นการให้นักศึกษาออกไปฝึกงานจริงที่สถานประกอบการ ก็เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่ นักศึกษาเกิดความแข็งแกร่งด้านอาชีพและเป็นการเชื่อมโยงทางภาคทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติ ซึ่งจะสามารถนำไปประกอบอาชีพอิสระได้ตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ดังแนวการดำเนินการปฏิรูปปัญหาจะรูปการศึกษา ต่อไป

นิติต ศรีสัมภูวงศ์ (2529: 18) กล่าวว่า ข้อจำกัดในการส่งนักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการว่า การหาสถานที่ฝึกงานที่ได้มาตรฐานและเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์กระทำได้ไม่ถนัด ประกอบกับระยะที่ฝึกงานมีจำกัด ไม่เพียงพอที่จะสามารถวางแผนการฝึกได้อย่างละเอียดและนักศึกษาที่กำลังเรียนไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างจริงจัง

วิรัช กุมุทธมาศ (2529: 47-49) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคของการฝึกงานในสถานประกอบการ การส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการ เป็นปัญหา

เกือบทุกประเทศอันเกิดจากจุดอ่อนของหลายฝ่ายที่มีส่วนร่วมกันทั้งหมด คือ สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาและรัฐบาลอุปสรรคจากสถานประกอบการ คือ ขาดแคลนสถานที่ส่งนักศึกษาออกฝึกงาน ความต้องการฝึกงานไม่เหมาะสมกับสถานประกอบการที่มีสถานประกอบการที่ห่างไกลสถานศึกษาขาดแคลนเจ้าหน้าที่ฝึกงานให้กับนักศึกษา ขาดแคลนเงินสนับสนุนในการจัดการฝึกงานให้แก่ศึกษาไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเท่าที่ควร อุปสรรคจากสถานศึกษา ครูขาดประสบการณ์ตรงในสถานประกอบการ ไม่เห็นความสำคัญของการฝึกงาน ขาดการสร้างควมสนใจชักจูงใจให้นักศึกษาฝึกงาน ขาดการจัดระบบบริหารในการส่งนักศึกษาออกฝึกงานและขาดการติดต่อและขอความร่วมมือจากสถานประกอบการ ในส่วนอุปสรรคจากรัฐบาล คือบกพร่องในการวางแผนกำลังคน ไม่มีกฎหมายส่งเสริมการฝึกอาชีพและระบบเงินกู้ หรือการช่วยเหลือทางการเงินไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถผลิตช่างที่มีความชำนาญเพื่อฝึกหัดนักศึกษาในสถานประกอบการได้เพียงพอและขาดความสนใจหรือไม่มีการส่งเสริมเท่าที่ควร ซึ่งในเรื่องนี้

กรมอาชีวศึกษา (2541 : 1-5) ได้กำหนดขั้นตอนการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการของสถานศึกษาในสังกัด ดังนี้คือ วิทยาลัยออกประกาศเรื่องการฝึกงานเพื่อกำหนดขั้นตอนให้นักศึกษาทราบและถือปฏิบัติ วิทยาลัยทำหนังสือราชการติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อขอความอนุเคราะห์รับนักศึกษาฝึกงานตามระยะเวลาที่กำหนดให้นักศึกษานำไปให้สถานประกอบการแล้วนำส่งคืนสำนักงานแนะแนววิทยาลัยจะมอบหมายให้กรรมการฝ่ายจัดหาสถานที่ฝึกงาน พิจารณาว่าสถานประกอบการนั้นมีงานที่เหมาะสมให้นักศึกษาฝึกงานหรือไม่ถ้าเหมาะสมก็ให้นักศึกษาฝึกงานได้ นักศึกษาลงทะเบียนฝึกงานที่งานทะเบียน โดยพบหัวหน้าแผนกเพื่อตกลงเลือกสถานที่ฝึกงาน ในการเลือกฝึกงาน หัวหน้าแผนกและอาจารย์นิเทศจะคำนึงถึงความเหมาะสมของนักศึกษา การเดินทางและกำหนดตัวนักศึกษาฝึกงาน จากนั้นหัวหน้าแผนกส่งรายชื่อนักศึกษาและรายชื่อสถานประกอบการของนักศึกษาที่เข้าฝึกงานมายังสำนักงานแนะแนวเพื่อเตรียมจัดพิมพ์ หนังสือส่งตัว โดยที่ทุกคนมารับหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง เอกสารฝึกงานจำนวน 3 ฉบับจากสำนักงานแนะแนว กรอกรายละเอียดต่าง ๆ ขึ้นตอนต่อมาทางวิทยาลัยจัดปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกงาน แจกปฏิทินการฝึกงาน หนังสือส่งตัวและแบบประเมินผลเพื่อมอบให้สถานประกอบการ ซึ่งอาจารย์จะนำนักศึกษาไปรายงานตัวยังสถานประกอบการ เมื่อนักศึกษาฝึกงานได้ 4-5 สัปดาห์ จะต้องกลับมาสัมมนาผลการปฏิบัติงานที่วิทยาลัย โดยแยกนักศึกษาออกเป็นแผนกสัมมนาในกลุ่มย่อย จากนั้นให้ตัวแทนของแต่ละแผนกรายงาน ผลการสัมมนาคู่ที่ประชุมใหญ่ซึ่งมีผู้อำนวยการเป็นประธานในการสัมมนาเมื่อฝึกงานครบ 10 สัปดาห์

สถานประกอบการจะจัดส่งนักศึกษากลับพร้อมแบบประเมินผล ซึ่งนักศึกษาจะต้องส่งสมุดบันทึกการฝึกงาน รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สำนักงานแนะแนว จากนั้นอาจารย์นิเทศตรวจรายงาน ตรวจสอบบันทึกการฝึกงานและร่วมกับอาจารย์แนะแนว สถานประกอบการ ประเมินผลการฝึกงานของนักศึกษา และวิทยาลัยส่งหนังสือขอบคุณไปยังสถานประกอบการ

เมสัน และคนอื่น ๆ (Mason Haines and Furtado. 1981 :102-104) ได้กล่าวถึงหลักในการ จัดฝึกงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญสองประการ คือ ความรู้พื้นฐานด้านแนวความคิด ความรู้ ทักษะ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเตรียมนักศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ แนวความคิดทักษะและเจตคติที่ดีของนักเรียนแต่ละคนที่ควรจะมีเป็นพิเศษต่อการฝึกงานอาชีพ และความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน และการประกอบอาชีพในอนาคต การเลือกสถานที่ฝึกงานอาชีพซึ่งตามปกติแล้วควรจะมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรมและหน่วยงานของรัฐบาลช่วยเหลือ และให้คำแนะนำด้านประสบการณ์ที่จะจัดให้นักเรียน เพื่อความสามารถในการประกอบอาชีพต่อไป ทั้งนี้ นักเรียนนักศึกษาจะต้องหาความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาชีพ ตามจุดมุ่งหมายของวิชาชีพ คือ การเตรียมนักเรียนเพื่อการประกอบอาชีพ ในส่วนของการจัดเตรียมรายวิชาต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาความรู้และ ประสบการณ์ด้านวิชาชีพตามจุดมุ่งหมายของวิชาชีพเจตคติที่จำเป็นสำหรับนักเรียนก่อนที่จะออกไปฝึกงานอาชีพ ซึ่งจะต้องวางแผนการฝึกงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยการเขียนเป็น โครงการหรือคู่มือเพื่อเป็นการชี้แนะว่านักเรียนควร ได้เรียนรู้อะไร ที่ไหน เมื่อไร กับใคร เป็นต้น การวางแผนดังกล่าวอาจจะได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะงาน ผู้รับผิดชอบและหน้าที่ที่ผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติ มีการนิเทศการฝึกงานอาชีพอย่างเพียงพอ ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรที่มีส่วนรับผิดชอบในโครงการฝึกงานอาชีพ เช่น นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ผู้จัดการ นายช่างหรือเจ้าหน้าที่เทคนิคในสถานประกอบการนั้น ๆ และอาจารย์นิเทศ โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่ประสานงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานดังกล่าว มีคุณสมบัติอย่างเพียงพอในด้านความรู้ความสามารถ ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพตลอดจนประสบการณ์ในการทำงานตามสาขาช่างอุตสาหกรรม จัดเวลาในการประสานงานอย่างเพียงพอ โดยคำนึงถึงจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพเพื่อที่จะทำให้ผู้ประสานงานสามารถดำเนินการบริหาร การจัดการและการปรับปรุงการฝึกงานอาชีพได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกในห้องเรียน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนอย่างเพียงพอเหมาะสม เพราะในการเรียนการสอนนั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียน กำหนดนโยบาย

และดำเนินนโยบายด้านวิชาชีพของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ โครงการฝึกงานอาชีพที่กำหนดไว้ เพราะการดำเนินการดังกล่าวมีความจำเป็นต่อสถานประกอบการ ความรับผิดชอบ และหน้าที่ของผู้ประสานงานมีการจัดบันทึกหรือมีทะเบียนบันทึกเกี่ยวกับการฝึกงานอาชีพที่มีระบบระเบียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีข้อมูลเป็นระเบียบสะสม เพื่อติดตามผลความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกงาน รับฟังความคิดเห็น และปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการซึ่งอาจจะได้แก่ เจ้าของสถานประกอบการ ผู้ปกครอง นักเรียน และตัวแทนของสถานศึกษาในการบริหารและการประสานงานอย่างไรก็ตามในการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดส่งนักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการ อาจพิจารณาเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบด้วย ได้แก่ สถานประกอบการไม่ควรอยู่ห่างไกลจากสถานศึกษา มากนัก งานที่ให้ฝึกควรสอดคล้องกับหลักสูตรของวิชาชีพนั้น ๆ ระยะเวลาในการฝึกงานไม่ควรกำจัดแน่นนอน ควรยืดหยุ่นตามลักษณะของงานที่ฝึก ควรเน้นด้านความปลอดภัยสูง และมีผู้ควบคุมอย่างใกล้ชิด ควรให้ผู้ชำนาญการเป็นผู้ตรวจสอบงานเท่านั้น

เห็นได้ว่า การส่งนักเรียนออกฝึกงานในสถานประกอบการเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ดังนั้นแต่ละฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามที่มีต่อกันและร่วมมือกันอย่างเต็มที่ที่จะจัดมวลประสบการณ์ในการฝึกงานให้นักศึกษาและเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดทั้งนี้ในการจัดการฝึกงานในสถานประกอบการ จะต้องอาศัยบุคลากรหลายฝ่ายทั้งของสถานประกอบการและสถานศึกษา การฝึกงานเป็นกระบวนการที่จะทำให้นักศึกษา หรือผู้เข้ารับการฝึกได้ความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์และทักษะในการทำงาน เพื่อการเตรียมความพร้อมในการก้าวไปสู่โลกของการประกอบอาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2535 : 9) กล่าวว่า การฝึกงานจะทำให้นักเรียนนักศึกษา หรือเยาวชนมีความพร้อมที่จะเป็นผู้เชื่อมโยงช่องว่างระหว่างโรงเรียนและการทำงานให้ประสานสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2535 : 10) กล่าวว่า การฝึกงาน คือ กระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาในอันที่จะพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อสถานประกอบการ เพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้การฝึกงานจะประสบความสำเร็จได้ต้องดำเนินการอย่างมีระบบ มีแบบแผน มีการประสานงานและจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องบุญเทียมเจริญยิ่ง (2534 : 8) กล่าวสนับสนุนในเรื่องนี้ว่า การจัดหลักสูตรให้นักศึกษาได้มีโอกาสปฏิบัติงานจริง ได้รับประสบการณ์ตรงและได้ปฏิบัติงานอย่างมีระบบและต่อเนื่องทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพราะการฝึกงานเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สถานประกอบการจึงมีบทบาท สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพ

ของนักศึกษา จึงควรที่สถานศึกษาจะประสานงานกับสถานประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความต้องการของสถานประกอบการที่มีต่อการฝึกงานของนักศึกษา นั่นคือ สถานศึกษาควรทราบถึงความต้องการของนักศึกษามีประโยชน์ทั้งต่อนักศึกษาและสถานประกอบการ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ และมีความพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพด้วย

การจัดฝึกงานเพื่อเตรียมกำลังคนออกไปประกอบอาชีพนั้น มีหลายรูปแบบซึ่งสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการประสานงานกับภาคเอกชน ในการพัฒนากำลังคนระดับกลางด้านอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอาชีพได้จำแนกรูปแบบการฝึกงานอาชีพเป็นสามรูปแบบใหญ่ ๆ คือ การจัดในสถานศึกษาฝึกอาชีพแต่เพียงอย่างเดียวทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติในรูปแบบที่สองนั้นให้จัดในสถานศึกษา ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติโดยส่วนหนึ่งของการปฏิบัติจะส่งนักศึกษาไปฝึกงานในสถานประกอบการ ส่วนในรูปแบบที่สามที่จะจัดในลักษณะของนักศึกษาฝึกหัดโดยเรียนทฤษฎีในสถานศึกษา และฝึกปฏิบัติในระบบทวิภาคีหรือช่างฝึกหัด (Dual System) อย่างไรก็ตาม ชนะ กสิภรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535:10-11) กล่าวว่า แนวทางการจัดระบบการเรียนการสอนวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมว่ามีสี่ระบบ คือ ระบบโรงเรียนอาชีวศึกษา เป็นระบบซึ่งประเทศที่มีการขยายตัวทางอุตสาหกรรมไม่มากนัก นิยมเริ่มจัดทำก่อน เช่น ประเทศไทย เป็นต้น วิธีการในระบบนี้อาศัยช่างที่สำรวจการศึกษาจากโรงเรียนและวิทยาลัยอาชีวศึกษาซึ่งมีหลักการในการฝึกอาชีพด้วยการเน้นหนักการฝึกทักษะเป็นอย่างมาก ทำการถ่ายทอดความรู้และทักษะการปฏิบัติงานให้กับผู้เรียน ระบบที่สองเป็นระบบช่างฝึกหัด (Apprenticeship) เป็นระบบที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยความร่วมมือหรือการทำงานอย่างประสานกันระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา กล่าวคือ ผู้เรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษาและฝึกภาคปฏิบัติในโรงงานอุตสาหกรรมของสถานประกอบการ ถ้าโรงงานของสถานประกอบการมีขนาดใหญ่ก็สามารถแบ่งเวลาฝึกสำหรับผู้เรียนแยกไว้ต่างหาก ส่วนระบบที่สามคือ โรงเรียนหรือโรงงานอุตสาหกรรมสลับกันหรือประกอบกับระบบนี้มีวิธีการดังเช่น สถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษา กำลังปฏิบัติอยู่ นั่นคือ การส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการ หลักการปฏิบัติในระบบนี้ควรคำนึงและยึดถือแนวทางปฏิบัติ คือ นักศึกษาต้องมีความเต็มใจและประสงค์ที่จะฝึกงาน มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานพอสมควร ในด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษา จะต้องหาสถานที่ฝึกงานให้นักศึกษา และจัดส่งอาจารย์หรือผู้สอนคอยควบคุม ดูแล กำกับ ติดตามการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด สม่ำเสมอ นอกจากนี้ต้องคอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และเป็นที่ยปรึกษาแก่นักศึกษา พิจารณาในการส่งนักศึกษาไปฝึกงานแต่ละ

หน่วยงาน อุตสาหกรรมด้วยจำนวนไม่มากนัก เพื่อผู้รับจะรู้สึกยินดีและให้ความร่วมมือในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน และอาจจะจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้นักศึกษาตามสมควร รวมทั้งจัดพี่เลี้ยงที่มีความรู้ ความสนใจช่วยดูแลการฝึกงานให้นักศึกษาด้วยเช่นกัน ในระบบที่สี่เป็นระบบศูนย์ฝึกวิชาชีพ เป็นระบบที่อาจจะจัดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรม หรือในศูนย์การฝึกอาชีพของหน่วยงานอุตสาหกรรมแต่ละหน่วยงาน อาจเป็นของรัฐบาลหรือเอกชนก็ได้เช่น โรงเรียนวิศวกรรมรถไฟ ศูนย์ฝึกช่างไฟฟ้าของการไฟฟ้านครหลวง เป็นต้น รูปแบบของการฝึกงาน จำแนกตามเวลาที่ใช้ในการฝึกงานเป็น สองประเภท คือ การฝึกงานในเวลาราชการและการฝึกงานนอกเวลาราชการ ดังนี้ วิรัช กุมพาศ (2528: 69) กล่าวว่าในเวลาราชการเป็นแบบ Full-Course เป็นหลักสูตรที่เรียนตามปกติในโรงเรียนหรือวิทยาลัยเทคนิค ซึ่งจัดการฝึกงานในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นแบบ On-the-job training คือเป็นขบวนการเรียนรู้และหาประสบการณ์จากการทำงานจริงจากคนงาน หัวหน้าผู้ชำนาญพิเศษหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอบรม ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำการทำงาน ให้กับผู้เรียนทางช่างเทคนิคเพื่อให้ความรู้ความชำนาญและความสามารถในการทำงานมากขึ้น วิธีการจัดการฝึกงานอาจจัดตามช่วงเวลา คือ จัดฝึกงานในช่วงปิดภาคเรียน โดยใช้ระยะเวลาสั้น วิธีการนี้เป็นที่นิยมกันมากและให้มีการฝึกงานควบคู่ไปกับการเรียนอาจเป็นบางเดือน หรือตลอดภาคเรียนอาจฝึกงานในช่วงเช้าแล้วกลับมาเรียนในตอนเย็นก็ได้วิธีการจะจัดก่อนการเรียนปีสุดท้ายของการศึกษาหลักสูตรนี้ เรียกว่า Sandwich Course ส่วนนอกเวลาราชการ (Part-time Course) เป็นหลักสูตรที่เรียนนอกเวลาปกติในโรงเรียนเทคนิคซึ่งแบ่งเป็นสามแบบ คือ แบบที่หนึ่งเป็นหลักสูตรเรียนในวันหยุด (Day-release Course) จัดขึ้นสำหรับผู้ที่มีงานทำ แบบที่สองเป็นหลักสูตรแบบ Block Release หรือเป็นหลักสูตรที่กำหนดให้ผู้เรียนที่จะออกไปฝึกงานได้เรียนวิชาต่าง ๆ ที่จำเป็นให้จบภายในเวลาจำกัด เพื่อให้มีระยะเวลาว่างช่วงหลังติดต่อกันยาวนานพอที่จะฝึกงานได้ กลุ่มผู้เรียนจะฝึกงานหมุนเวียนกันไป และในแบบที่สามเป็นหลักสูตรเรียนภาคค่ำ (Evening Course) คล้ายกับหลักสูตรที่เรียนในวันหยุด แต่เปลี่ยนเวลาเรียนในวันหยุดเป็นตอนค่ำ สามหรือสี่ครั้งต่อสัปดาห์

มานพ จันทรเทศ (2528 :69-79) ได้เสนอรูปแบบการฝึกอาชีพช่างฝีมือในอนาคตร่วมกันระหว่างรัฐบาลแลเอกชน โดยใช้เทคนิคเคลฟายว่า ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีพอุตสาหกรรมระดับต่าง ๆ ควรได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมและในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรเน้นให้ได้ฝึกงานจริงในโรงงานของเอกชน โดยร่วมมือระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ โดยเฉพาะในด้านการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมและสถานประกอบการก่อนจบหลักสูตร ซึ่งในเรื่องนี้รัฐบาลอาจช่วยสนับสนุนทางด้านการประชาสัมพันธ์ให้ทราบกันทั่วถึงประโยชน์ในระยะยาวของสถานประกอบการ

อุตสาหกรรม รวมทั้งมาตรการทางด้านการลดหย่อนภาษีหรือสนับสนุนทางการเงินบางส่วนเท่าที่จำเป็น เป็นต้น

นิสิต ศรีสัมพันธ์ (2530 : 43-46) กล่าวว่า รูปแบบการฝึกงานในสถานประกอบการของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา การจัดการอาชีวศึกษาโดยเฉพาะอาชีวศึกษาอุตสาหกรรมในประเทศไทย ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันตะวันตก มีการจัดการอาชีวศึกษาเหมือนกัน โดยมุ่งเน้นการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และธุรกิจของประเทศ มาตรฐานวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมและความร่วมมือระหว่างสถาบันอาชีวศึกษากับสถานประกอบการเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการฝึกงานในสถานประกอบการก่อนจบหลักสูตร

จิต เอียดสังข์ (2535 : 77-89) ได้เสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการว่า การศึกษาขั้นต้นเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการ ทำได้ในรูปแบบและวิธีการ คือ จะต้องมีการติดต่อกับสถานประกอบการเพื่อจัดส่งนักศึกษาไปฝึกงาน ควรให้สถานศึกษาทำหน้าที่ติดต่อเป็นการล่วงหน้าโดยมีระยะเวลาการฝึกงาน แต่ละงาน ควรใช้เวลารุ่นละสองเดือนและให้นักเรียนนำหนังสือส่งตัวจากสถานศึกษาไปเอง ทั้งนี้สถานประกอบการควรจัดผู้ควบคุมการฝึกงาน ให้ติดตามควบคุม ดูแลประเมินผลการฝึกงานเดือนละครั้ง และการฝึกงานในสถานประกอบการนั้น นักเรียนฝึกงานไม่จำเป็นต้องได้รับสวัสดิการจากสถานประกอบการ แต่หากสถานประกอบการยินดีจะให้ สวัสดิการควรเป็นเบี้ยเลี้ยงหรืออาหารหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกงานแล้วสถานประกอบการควรจัดส่งผลการประเมินผลนักเรียนนักศึกษาให้สถานศึกษาโดยตรง

เห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกงาน ในการจัดฝึกงานในระบบอาชีวศึกษาได้สามลักษณะ คือ การจัดฝึกงานในสถานศึกษา การจัดฝึกงานในสถานประกอบการ และการจัดฝึกงานระบบช่างฝึกหัด ในส่วนของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือหนองคายได้จัดการฝึกงานในรูปแบบที่สอง คือ ออกทำการฝึกงานในสถานประกอบการสำหรับแผนกวิชางานเครื่องกลที่ออกฝึกงานเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยสถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าฝึกงานจะเป็นสถานประกอบการให้บริการทั้งหมด เช่น เครื่องมือเครื่องจักร โดยรับผิดชอบเนื่องตลอดปีการศึกษา

กรมอาชีวศึกษา (2537 : 15) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ สถานศึกษา สถานประกอบการ ผู้ปกครอง และนักศึกษาดังนี้ ในส่วนของสถานศึกษานั้น จะต้องแจ้งผลการมาเรียนการขาดเรียนของนักศึกษาให้สถานประกอบการทราบ จัดอาจารย์นิเทศไปติดตาม กำกับ ดูแลนักศึกษาที่สถาน

ผลสัมฤทธิ์ของงานวิจัย

ประกอบการอยู่เสมอ อาจจะเป็นแบบที่มีการนัดหมายก่อนหรือไม่มีการนัดหมายก็ได้ และทุกครั้งที่ไปนิเทศควรเซ็นชื่อในสมุดนิเทศการฝึกงานของนักศึกษาด้วย การสอนภาคทฤษฎีวิทยาลัยควรสอนเรื่องทฤษฎีให้มากและพยายามบังคับให้นักศึกษาเข้าใจ เพราะอาจจะต้องใช้โดยตรงกับสถานประกอบการ ทั้งนี้ควรทำความเข้าใจกับนักศึกษาว่าสถานประกอบการ คือโรงเรียนแห่งที่สองของเขา และควรให้มีการอบรมเกี่ยวกับระเบียบวินัย กฎระเบียบของสถานประกอบการ ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับสถานประกอบการ คือจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการที่จะรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง จัดทำแผนการฝึกงานให้ชัดเจนทั้งพื้นฐานช่างและวิธีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือ ฯลฯ รวมทั้งทฤษฎีช่าง จัดผู้ควบคุมการฝึก ครูฝึก ควรประสานงานกับวิทยาลัยและผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ควรให้ความสนใจและเอาใจใส่นักศึกษาที่มาฝึกงานเหมือนพนักงานคนหนึ่ง ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับ จัดการประชุมทุกสัปดาห์เพื่อขอทราบปัญหาต่าง ๆ โดยการปฏิบัติงานทุกส่วนจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครองนั้นคือ จะต้องเข้าใจว่าสถานประกอบการคือโรงเรียนแห่งหนึ่ง จึงมีความจำเป็นต้องร่วมมือกับสถานประกอบการเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัย คอยติดตามผลการเรียนอยู่ตลอดเวลา ให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาโดยตรง ควรติดต่อสอบถามกับครูฝึกอย่างน้อยเดือนละครั้ง ทั้งนี้ผู้ปกครองต้องเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิดและจริงจัง สำหรับข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาที่ออกฝึกงานนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลาอย่างเคร่งครัด มีความรับผิดชอบ อดทน มีวินัย ซื่อสัตย์ รักษากฎระเบียบ และกฎข้อบังคับของสถานประกอบการ หมั่นทบทวนความรู้อยู่เสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ มีทัศนคติที่ดีต่อสถานประกอบการและการฝึกงานควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการทำงาน อยู่ตลอดเวลา ปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของครูฝึก เป็นผู้มีวิจรรณญาณในการเลือกรับรู้สิ่งที่ดีมีประโยชน์ กล่าวแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง หลีกเลี่ยงอบายมุขและสิ่งเสพติดตั้งใจศึกษา หากมีข้อสงสัยควรสอบถามทันทีให้เข้าใจเสียก่อนจึงจะปฏิบัติ ไม่ควรตัดสินใจโดยพลการเพราะอาจจะทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทได้ พยายามเรียนรู้งานหลาย ๆ อย่าง และตักดวงความรู้ทักษะให้ได้มากที่สุดตลอดจนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในสาขาวิชาชีพที่เรียนจากภายนอก หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ด้วย

สรุปได้ว่า การจัดฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ สามารถฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติการฝึกงานด้วยเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน เพื่อการเตรียมความพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพต่อไป โดยปกติแล้วการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นไม่สามารถจัดประสบการณ์จริงด้านการทำงานแก่ผู้เรียนได้ เพราะโรงเรียนมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถจะคงไว้ซึ่งความทันสมัยในด้านวิธีการปฏิบัติด้านอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ได้ดังที่สถานประกอบการมี

อยู่ อีกทั้งโรงเรียนไม่สามารถจะจัดการเรียนการสอนและจัดมวลประสบการณ์ในการทำงานให้นักเรียนในทุกแง่มุมของการออกฝึกงานของนักศึกษาวิชางานเครื่องกล ต้องได้รับความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้ปกครอง ให้การติดตาม ควบคุม กำกับ ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ฉะนั้น นักศึกษาต้องออกไปฝึกงานในสถานประกอบการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ในด้านการทำงาน เช่น กฎ ระเบียบ วินัยและความรับผิดชอบต่อวิชาชีพพร้อมทั้งทักษะต่าง ๆ ซึ่งจะต้องนำไปประกอบอาชีพอิสระได้ในปัจจุบันต่อไป

2.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกงาน

วัตถุประสงค์ของการฝึกงานเพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ที่ได้รับจากสถานศึกษา นำไปใช้ในการทำงานจริงในสถานประกอบการตามความสนใจของตนเอง เพื่อเป็นการพัฒนา ก่อเกิดความรู้และได้รับประสบการณ์จากการฝึกงาน ให้มีฝีมือในการทำงาน เป็นแรงแห่ง ความตั้งใจจริงแก่นักศึกษา เพื่อออกไปประกอบอาชีพอิสระตามอุดมมุ่งหมาย หรือเจตนารมณ์ ของนโยบายในการฝึกงาน ในส่วนของกรมอาชีวศึกษา (2533 : 42) ดังนี้

2.1.1 เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะในด้านงานอาชีพ ตามสภาพความเป็นจริงใน สถานประกอบการ

2.1.2 เพื่อเตรียมความพร้อม ให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงของการทำงาน อาชีพเพื่อประกอบอาชีพ

2.1.3 เพื่อให้นักศึกษา ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และปัญหาต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลและใช้สติปัญญา

2.1.4 เพื่อให้นักศึกษาได้เตรียมตัวไปประกอบอาชีพส่วนตัว ได้ศึกษาวิธีการรับ งาน การหาแหล่งงาน หาแหล่งซื้อวัสดุอุปกรณ์

2.1.5 เพื่อให้นักศึกษา ได้ฝึกการร่วมกิจกรรม การปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.6 เพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ มีระเบียบ วินัยต่อตนเองและ ส่วนรวม

2.1.7 เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างวิทยาลัยกับหน่วยงานภาครัฐบาลและ เอกชน

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกงานเพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ที่ศึกษาจาก สถานศึกษา นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการทำงานในสถานประกอบ ฝึกการอยู่ร่วมกับ

บุคคลอื่น และสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักศึกษาในระหว่างฝึกงาน เพื่อประกอบอาชีพและพัฒนาบุคลิกภาพ

2.2 ประเภทของการฝึกงาน

ประเภทของการฝึกงาน (พินิจ สุริยะ, 2539 : 20-21) แบ่งแยกตามเวลาโดยทั่วไป เป็น 2 ลักษณะ คือ ภาคปกติเต็มเวลา (Full time courses) และภาคนอกเวลา (Part time courses) ดังนี้

2.2.1 การฝึกงานภาคปกติเต็มเวลา (Full time courses) เป็นการฝึกงานตามหลักสูตรปกติของสถานศึกษาทั่วไป เป็นการจัดให้มีการฝึกงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแบบ In-plant-training หรือ On-job-training วิธีการจัดการฝึกงานตามช่วงเวลาดังนี้

1) การจัดฝึกในช่วงปิดเทอมหรือปิดภาคเรียนโดยใช้ระยะเวลาสั้น ๆ

2) จัดฝึกงานควบคู่การเรียน อาจเป็นบางเดือนหรือตลอดภาคเรียน วิธีนี้จะจัดก่อนการเรียนในปีสุดท้ายของการศึกษา หลักสูตรนี้เรียกว่า Sandwich Course

2.2.2 การฝึกงานภาคนอกเวลา (Part time course) แบ่งเป็น 3 แบบ คือ

1) หลักสูตรที่เรียนในวันหยุด (Day - release course) จัดขึ้นสำหรับผู้ที่ต้องทำงานเต็มวัน จึงจำเป็นต้องจัดให้มีงานที่เกี่ยวกับการเรียนในวันหยุด

2) หลักสูตรแบบ Block -release (Block - release course) เป็นการจัดการฝึกงานเป็นช่วง ๆ เมื่อผู้ฝึกงานไม่มีภาระในการทำงาน เป็นการฝึกงานเต็มเวลา คือ ในบางสถานศึกษาจัดให้เรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษา 2 วันและเรียนภาคปฏิบัติในโรงงาน 3 วัน เป็นต้น

3) หลักสูตรที่เรียนภาคค่ำ (Evening courses) คล้ายหลักสูตร Day - release course แต่เปลี่ยนเวลาเรียนเป็นตอนค่ำ 3 หรือ 4 ครั้งต่อสัปดาห์

2.3 แนวปฏิบัติในการฝึกงาน

การฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะออกไปทำงานยิ่งขึ้น เพราะการฝึกงานในสถานประกอบการจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ และฝึกทักษะของการปฏิบัติงาน ให้มีทักษะด้านการใช้เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานที่ทันสมัยของปัจจุบัน Mason Haines and Furtado (1981 : 102-104) ได้กล่าวถึงการฝึกงานอาชีพพร้อมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการว่าควรจะมีแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

2.3.1 การเรียนการสอนในโรงเรียนจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2

ประการ คือ

1) ความรู้พื้นฐานด้านแนวคิด ความรู้ทักษะ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่งสำหรับการเตรียมนักเรียน เพื่อจะประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

2) ความรู้ แนวความคิด ทักษะ และเจตคติที่ดีของนักศึกษาแต่ละคนที่ควรจะเป็นพิเศษต่อการฝึกงานอาชีพและความต้องการ ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานและประกอบอาชีพในอนาคต

2.3.2 เลือกสถานที่ฝึกงานด้านอาชีพ ซึ่งตามปกติแล้วควรมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรมและหน่วยงานของรัฐบาลช่วยเหลือ และให้คำแนะนำด้านประสบการณ์ที่จะจัดให้นักศึกษาเพื่อความสามารถในการประกอบอาชีพต่อไป

2.3.3 นักศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีพตามจุดมุ่งหมายของวิชาชีพและการเตรียมนักศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ

2.3.4 จัดเตรียมรายวิชาต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาความรู้ด้านอาชีพ ทักษะ แนวคิดและเจตคติที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาก่อนที่จะออกไปฝึกงานอาชีพ

2.3.5 วางแผนการฝึกงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยการเขียนเป็นโครงการหรือคู่มือเพื่อเป็นการชี้แนะว่านักศึกษาควรจะได้เรียนรู้ทักษะอะไร ที่ไหน เมื่อไร กับใคร เป็นต้น การวางแผนดังกล่าวอาจจะได้มาจากการวิเคราะห์ ลักษณะงาน ผู้รับผิดชอบและหน้าที่ที่ผู้เข้ารับการฝึกต้องปฏิบัติ เป็นต้น

2.3.6 จัดการนิเทศการฝึกงานอาชีพอย่างเพียงพอ ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรที่มีส่วนรับผิดชอบในโครงการการฝึกงานอาชีพ เช่น นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ผู้จัดการ นายช่างหรือเจ้าหน้าที่เทคนิคในสถานประกอบการนั้น ๆ อาจารย์นิเทศ

2.3.7 กำหนดคุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่ในสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมีคุณสมบัติอย่างเพียงพอ ในด้านความรู้ความสามารถ ทั้งด้านวิชาการและวิชาอาชีพตลอดจนประสบการณ์ในการทำงานตามสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม

2.3.8 จัดเวลาประสานงานอย่างเพียงพอ โดยคำนึงถึงจำนวนผู้เข้ารับการฝึกและบริเวณที่ตั้งของสถานศึกษาที่ฝึกงานอาชีพ เพื่อที่จะทำให้ผู้ประสานงานสามารถดำเนินการบริหารการจัดการ และปรับปรุงการฝึกงานอาชีพได้อย่างเต็มที่

2.3.9 จัดหาเครื่องอำนวยความสะดวก ความสะอาดในห้องเรียนตลอดจน อุปกรณ์ในการเรียนการสอนอย่างเพียงพอและเหมาะสม เพราะในการเรียนการสอนนั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการเรียน

2.3.10 กำหนดนโยบายและดำเนินนโยบายด้านวิชาชีพของวิทยาลัยให้ สอดคล้องกับโครงการฝึกงานที่กำหนดให้ เพราะการดำเนินการดังกล่าว มีความจำเป็นต่อ สถานประกอบการความรับผิดชอบและหน้าที่ของผู้ประสานงาน

2.3.11 มีการจัดบันทึกหรือมีทะเบียนเกี่ยวกับการฝึกงานที่เป็นระเบียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีข้อมูลเป็นระเบียบสะสมเพื่อติดตามผล และความก้าวหน้า ในการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกงาน

2.3.12 ควรรับฟังความคิดเห็น และปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ ปรึกษาโครงการ ซึ่งอาจจะได้แก่ เจ้าของสถานประกอบการ ผู้ปกครองนักศึกษาและตัวแทนของ สถานศึกษาในการบริหารและประสานงาน

2.4 ขั้นตอนในการดำเนินการส่งนักศึกษาไปฝึกงาน ณ สถานประกอบการ

จากความสำคัญของการฝึกงานด้านอาชีพ และลักษณะการดำเนินงานด้านอาชีพ ระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว จึงสรุปเป็นขอบเขตเพื่อเป็นการศึกษา สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา ในการส่งนักศึกษาไปฝึกงานด้านอาชีพที่สถาน ประกอบการดังนี้

2.4.1 การเตรียมของสถานศึกษา

- 1) การกำหนดนโยบายการดำเนินงาน
- 2) การวางแผนปฏิบัติงาน
- 3) กำหนดบุคลากร
- 4) การประสานงานกับสถานประกอบการ

2.4.2 การดำเนินงานสถานศึกษา

- 1) ประสานงานกับบุคลากรในหน่วยงาน
- 2) จัดส่งนักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการ
- 3) การสนับสนุนและส่งเสริมจากผู้บริหาร
- 4) นิเทศและติดตาม

2.4.3 ติดตามและประเมินผล

- 1) เกณฑ์การประเมินผล
- 2) วิธีการติดตามประเมินผล

3) ขอบเขตและระยะเวลาในการประเมินผล

4) ผู้เกี่ยวข้องกับการฝึกงาน

2.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกงาน

กรมอาชีวศึกษา (2541 : 23-25) กล่าวถึง หน้าที่สถานประกอบการควรดำเนินการ ในด้านการเตรียมการไว้ ดังนี้

จัดให้มีผู้ควบคุมการฝึก ทำหน้าที่ประสานงานกับสถานศึกษาและรับผิดชอบดูแล การฝึกอาชีพของนักเรียน จัดให้มีครูฝึกทำหน้าที่สอนอาชีพ และอบรมให้แก่แก่นักเรียนติดต่อ ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนและสถานศึกษาในการอาชีพและดูแลความปลอดภัยของ นักเรียนอย่างต่อเนื่องจัดเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการฝึกอาชีพให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา ตลอดระยะเวลา ตามหลักสูตรเวลาฝึก เวลาพักและวันหยุดของผู้รับการฝึก สถานประกอบการ จะให้การฝึกแก่นักเรียนนักศึกษาไม่เกินวันละ 8 ชั่วโมง มีเวลาพักในแต่ละวันไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง และให้มีวันหยุดตามระเบียบของสถานประกอบการ เบี่ยงเลี้ยวระหว่างการฝึกอาชีพ สถานประกอบการควรจ่ายเบี่ยงเลี้ยวให้นักเรียนเป็นรายเดือนหรือรายวันในอัตราที่ตกลงกับ สถานศึกษา ตลอดระยะเวลาการฝึกอาชีพ สวัสดิการ ตลอดจนมาตรฐานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของ นักเรียน สถานประกอบการควรจัดสวัสดิการต่าง ๆ และสวัสดิภาพให้แก่แก่นักเรียน ตลอดจน ข้อตกลงระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับสวัสดิการ ดังนี้

- ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน
- ค่าเช่าที่พักหรือจัดที่พักอาศัย
- ค่าชุดฝึกหรือชุดนักเรียน
- ค่าประกันสุขภาพ
- ค่าประกันอุบัติเหตุและประกันชีวิต
- หลักเกณฑ์การลา ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถานประกอบการ

กรมอาชีวศึกษา (2541 : 23-25) กล่าวว่า หน้าที่ของสถานประกอบการ เงื่อนไข การเลิกสัญญาการฝึกงานอาชีพ หากนักเรียนฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของสถานประกอบการที่ถือ ว่าเป็นความผิดร้ายแรง สถานประกอบการสามารถยกเลิกสัญญาได้ทันที ซึ่งจะมีผลทำให้หมด สภาพการเป็นนักเรียนเข้ารับการฝึกงาน และค่าจ้างเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพ และสำเร็จการศึกษา แล้วสถานประกอบการจะรับนักเรียนเข้าทำงานหลังสำเร็จการศึกษาแล้ว จะต้องแจ้งเป็น ลายลักษณ์อักษรให้นักเรียนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน พร้อมทั้งกำหนด อัตราเงินเดือน และสวัสดิการที่จะได้รับไว้ด้วย ควรดำเนินการในด้านการฝึกอาชีพไว้ ดังนี้

1. จัดสถานที่ฝึกที่เหมาะสม ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

2. จัดให้มีผู้ควบคุมการฝึกและครูฝึก ที่มีความรู้ความสามารถ
3. จัดทำแผนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการร่วมกับสถานศึกษา
4. จัดให้มีการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามแผนการฝึกที่จัดทำร่วมกันกับสถานศึกษา
5. จัดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ให้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการฝึก
6. ดูแลให้คำแนะนำแก่นักเรียนในการบันทึกสมุดรายงานการฝึกอาชีพและตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ
7. กำหนดระเบียบข้อปฏิบัติในการฝึกอาชีพให้กับนักเรียน
8. วัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ ตามเกณฑ์ที่สถานประกอบการและสถานศึกษากำหนดร่วมกัน
9. หากสถานศึกษาไม่สามารถจัดเตรียมการเรียนการสอนได้ ให้สถานประกอบการจัดการเพิ่มเติมได้ตามจำเป็น
10. ต้องออกใบรับรองการผ่านงานให้กับนักเรียน เมื่อสิ้นสุดการฝึกอาชีพและสำเร็จการศึกษา

ในการจัดส่งนักศึกษาฝึกงานช่วงอุตสาหกรรม มีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพของการฝึกงาน ดังนี้

2.5.1 สถานที่ฝึกงาน ในการฝึกงานสถานที่ฝึกงานก็มีส่วนสำคัญ ควรพิจารณาที่เหมาะสมจะรับเข้ามาฝึกงานอาชีพ พื้นที่ปฏิบัติงานจะต้องมีบริเวณพอเพียง อุปกรณ์ความปลอดภัยของการปฏิบัติ ควรจะต้องประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- 1) มีพื้นที่ปฏิบัติงาน
- 2) มีแสงสว่างเพียงพอ
- 3) มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก
- 4) มีแผงจัดเก็บเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเรียบร้อย
- 5) มีป้ายประกาศคำเตือนต่าง ๆ
- 6) มีอุปกรณ์ดับเพลิงพร้อมปฏิบัติเมื่อเกิดไฟไหม้
- 7) มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและยาสามัญเบื้องต้น

2.5.2 ลักษณะสถานที่ฝึกงานที่เอื้อต่อการเรียนการสอน สถานประกอบการที่ฝึกงานเป็นแบบมาตรฐาน เพื่อใช้ในการคัดเลือกสถานที่ฝึกงานให้นักศึกษา ดังนี้ ควรเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่ปฏิบัติงานได้สะดวกต่อการฝึกงานแก่นักศึกษา ควรเป็นสถานที่ที่ได้รับการตรวจสอบความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่เป็นประจำ ควรมีความปลอดภัยต่อการปฏิบัติงานและป้องกันอุบัติเหตุเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้วย ควรมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานของแต่ละวันให้

แน่นอนโดยการปฏิบัติงานไม่ควรต่ำกว่า 4 ชั่วโมงแต่ไม่ควรเกินวันละ 8 ชั่วโมง ควรมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมืออย่างเพียงพอ ทันเทคโนโลยีด้วย ควรเป็นสถานที่ที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ควรเป็นสถานที่ที่ไม่ไกลจนเกินไปจากวิทยาลัยและสามารถเดินทางสะดวกระหว่างผู้นิเทศกับผู้ฝึกงาน

2.5.3 วัสดุอุปกรณ์ พร้อมเครื่องมือในการฝึกงานด้านอาชีพ ก็มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม เพราะถ้ามีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนของวิทยาลัยทั้งทันสมัยทางเทคโนโลยีด้วยแล้ว เป็นการฝึกให้นักศึกษาได้ปฏิบัติทำงานจริง ถ้าวัสดุอุปกรณ์มีความล้าหลัง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทางวิทยาลัยจัดให้กับนักศึกษาที่ไม่สามารถสร้างเสริมให้นำประสบการณ์วิชาช่างอุตสาหกรรมตามความเป็นจริงได้ ดังนั้น การเรียนการสอนและการฝึกงานของนักศึกษา แผนการเรียนการสอน ควรจะมีความพร้อมและทันสมัยเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้รับการฝึกไม่เกิดความเบื่อหน่าย ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องจักรให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ในการฝึกงานด้านการอาชีพควรมีลักษณะดังนี้

- 1) มีความปลอดภัยในด้านเครื่องมือ
- 2) มีความพร้อมที่จะใช้งานอยู่ตลอดเวลา มีคำชี้แจงหรือคำอธิบายการใช้เครื่องจักรและข้อห้ามต่าง ๆ ไว้ประจำอย่างเด่นชัด
- 3) มีการจัดให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมต่อการฝึกงานอาชีพ ส่วนเครื่องจักรที่มีอันตรายควรมีป้ายติดประกาศให้เด่นชัด หรือควรจะทำสีแดงต่างจากส่วนอื่น ๆ และเครื่องป้องกัน เช่น หน้ากากกันแสง หมวก ครอบรองเท้า เพื่อมีไว้ปฏิบัติงานกับเครื่องจักรที่มีอันตราย เป็นต้น

2.5.4 บุคลากรที่เกี่ยวข้องการฝึกงาน ประกอบด้วย

- 1) ผู้ประสานงานในการส่งนักศึกษาออกไปฝึกงานที่สถานประกอบการ วิทยาลัยควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถ ความรู้ ทักษะด้านการติดต่อประสานงานต่าง ๆ จึงจะประสบผลสำเร็จในด้านการประสานงาน ควรมีลักษณะ ดังนี้
 - (1) มีความรู้ด้านวิชาช่างอุตสาหกรรมและทักษะเป็นอย่างดี
 - (2) มีความรู้ความเข้าใจโครงการฝึกอาชีพและมีความรู้ลึกที่ติดต่อโครงการซึ่งทางวิทยาลัยจัด
 - (3) มีทักษะในการประชาสัมพันธ์เพื่อจะสามารถเชิญชวน สื่อสารและสามารถพูดต่อหน้าสาธารณชนเป็นอย่างดี

(4) มีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสมต่อสาธารณชนทั่วไป และยอมรับในด้านต่าง ๆ

(5) มีความสามารถดำเนินการของโครงการฝึกงานวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

(6) มีความสามารถชี้แนะให้นักศึกษาแต่ละคน รู้จุดบกพร่องของตนเอง และแนวทางแก้ไข เพื่อการแนะทางปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

2) ครู อาจารย์ผู้นิเทศ การนิเทศนักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการนั้น ถ้าจะให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการนิเทศ เพื่อพัฒนาบุคคล ดังนั้น อาจารย์ผู้ทำหน้าที่ควรนิเทศการฝึกงานด้านอาชีพที่ดี ควรมีทักษะดังนี้

(1) ทักษะด้านการปฏิบัติ (Technical Skill) เป็นทักษะที่จำเป็นที่จะทำให้การปฏิบัติมีประสิทธิภาพเพราะไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติ หรือการควบคุมสั่งการล้วนจำเป็นต้องอาศัยทักษะนี้เป็นส่วนประกอบ

(2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human relation Skill) เป็นทักษะที่มีความสำคัญเพราะผู้นิเทศจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ถ้ามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

3) ผู้ควบคุมการฝึกงานด้านอาชีพในสถานประกอบการ ที่มีส่วนร่วมในการฝึกงานด้านอาชีพในสถานประกอบการจะต้องมีบทบาทต่าง ๆ ดังนี้

(1) เข้าร่วมปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกงานด้านอาชีพ การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการดำเนินการฝึกงานด้านอาชีพในสถานประกอบการ และการวางแผนงานในการดำเนินงานร่วมกับสถานศึกษา

(2) ให้การสนับสนุนโครงการฝึกงานด้านอาชีพที่จัดขึ้น

(3) ให้ความช่วยเหลือและช่วยสอนผู้เข้ารับการศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ควบคุมการฝึกงานด้านอาชีพในสถานประกอบการ

(4) นักศึกษาคควรมีลักษณะและคุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษาต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพื่อจะได้เป็นผู้รับการศึกษาด้านอาชีพให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ อายุ ภูมิหลังด้านการศึกษาและประสบการณ์ โดยคุณสมบัติดังกล่าวเหล่านี้อาจแบ่งออกดังนี้

- ความสนใจในสาขาวิชาที่ตนเองศึกษา
- มีความพร้อมในด้านทักษะในวิชาชีพ
- มีงานเสริมฝีมือในสาขาวิชาชีพที่รับการศึกษา

- มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์และบุคลิกภาพที่ดีสามารถแสดงออกซึ่งทักษะในวิชาชีพของตน

2.6 ปัญหาในการฝึกงานที่สถานประกอบการ

จากการประชุม Regional Workshop on the Industrial Training of Sicers in the Tedhnician Education โดย Unesco ที่กรุงจาการ์ต้า ประเทศอินโดนีเซีย ในปี พ.ศ. 2526 ได้เพิ่มให้เห็นเป็นปัญหาการฝึกงานในสถานประกอบการ อันเกิดจากจุดอ่อนทุกฝ่ายที่ร่วมมือกัน สถานประกอบการ สถานศึกษาและสมาคมกลุ่มวิชาชีพ (วิชัย กมุทมาศ. 2528 : 70-71) สรุปได้ดังนี้

2.6.1 สถานประกอบการ

- 1) ในบางพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมแต่ขาดแคลนการส่งนักศึกษาออกฝึกงาน
- 2) ความต้องการฝึกงานไม่เหมาะสมกับสภาพโรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการที่มีอยู่
- 3) ศูนย์กลางอุตสาหกรรมอยู่ห่างไกลสถานศึกษา
- 4) ขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม หรือฝึกงาน ให้นักเรียนนักศึกษาในโรงงานอุตสาหกรรม
- 5) ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนในการจัดฝึกงานนักเรียนนักศึกษา
- 6) สถานประกอบการไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเท่าที่ควร

2.6.2 สถานศึกษา

- 1) ครูผู้สอนวิชาเทคนิคศึกษาขาดประสบการณ์ด้านอาชีพและอุตสาหกรรม
- 2) ไม่เห็นความสำคัญของการฝึกงานในสถานประกอบการ
- 3) ขาดการสร้าง ความสนใจใจให้นักศึกษาฝึกงาน
- 4) ขาดการจัดระบบบริหารในการส่งนักศึกษาออกไปฝึกงาน
- 5) ขาดการติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือกับสถานประกอบการ

2.6.3 สมาคมกลุ่มอาชีพ

ขาดความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดระบบฝึกงานให้แก่นักศึกษา

2.6.4 รัฐบาล

- 1) มีความบกพร่องในการวางแผนและพัฒนากำลังคนสำหรับงานอุตสาหกรรม
- 2) ไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับไว้

- 3) ระบบเงินกู้หรือการช่วยเหลือทางการเงินไม่เพียงพอ
 - 4) รัฐบาลไม่สามารถผลิตช่างที่มีความชำนาญ เพื่อการฝึกหัดนักเรียน นักศึกษาในโรงงานอุตสาหกรรมได้เพียงพอ
 - 5) รัฐบาลขาดความสนใจ หรือไม่มีการส่งเสริมด้านนี้เท่าที่ควร
- จากผลการรายงานการประชุมสัมมนานักศึกษาฝึกงาน สถานประกอบการ หลังจากฝึกงาน 10 สัปดาห์ หรือ 370 ชั่วโมง วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ หนองคาย วันที่ 11 มกราคม 2545 (2545 :3) ดังนี้

1. การปรับตัวเข้าปฏิบัติงานของสถานประกอบการ
 - 1) เวลาเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ
 - 2) การปฏิบัติตามกฎ ข้อกำหนดของสถานประกอบการ
2. การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับสถานประกอบการ
 - 1) ทำความเคารพผู้ควบคุมงานหรือผู้ร่วมงานที่อาวุโสกว่า
 - 2) ยอมรับฟังเหตุผลและข้อเสนอแนะของผู้ควบคุมงาน
 - 3) สร้างความเป็นกันเองและให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มใจ
3. การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บังคับบัญชาที่ได้มอบหมายงานให้กับ นักศึกษาฝึกงาน
 - 1) ทำงานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
 - 2) ปฏิบัติงานตามขั้นตอนการทำงานและการป้องกันอุบัติเหตุ
 - 3) ปฏิบัติงานตามคำสั่งผู้ควบคุมงาน
4. ประสพการณ์ที่ได้จากการฝึกงาน
 - 1) รู้ความแตกต่างของระบบการทำงานระหว่างวิทยาลัยกับสถานประกอบการ
 - 2) รู้จักเทคนิควิธีการใช้เครื่องมือที่ไม่มีในสถานศึกษา
 - 3) รู้ความแตกต่างระหว่างการทำธุรกิจกับการเรียนในสถานศึกษา
 - 4) รู้จักการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น
5. ข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในกาส่งนักศึกษาออกฝึกงาน
 - 1) การจัดส่งนักศึกษาล่าช้าของสถานศึกษา
 - 2) ควรมีอาจารย์ประจำแผนกวิชาสาขาให้คำแนะนำ
6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1) ควรจัดส่งนักศึกษาออกฝึกงานในเขตอุตสาหกรรม

2) วิทยาลัยควรจัดหาสถานประกอบการให้นักศึกษา

สรุปได้ว่า สภาพปัญหาในการจัดส่งนักศึกษาฝึกงานที่สถานประกอบการ ซึ่งมีการศึกษาระหว่างสถานประกอบการควรร่วมมือกันปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การฝึกงานเกิดคุณภาพตามสาขาวิชา จากการจัดการเรียนการสอนอาชีพของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจประเทศหนึ่งของโลก มีผลสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกนั้น มีปัจจัยอยู่หลายอย่าง ปัจจัยที่สำคัญยิ่ง คือประชากรของประเทศได้รับการศึกษาจากระบบการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศที่กำลังพัฒนาด้านอาชีวศึกษา เช่น ประเทศไทยสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องนำแนวคิดด้านการจัดการศึกษา ด้านอาชีพของเยอรมันมาศึกษาอย่างยิ่ง ระบบการศึกษาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันจัดการศึกษาทุกระดับเป็นบริการของรัฐให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับค่าใช้จ่ายในการศึกษาของประชากร ค่าหนังสือ อุปกรณ์ ค่าเล่าเรียนรัฐเป็นผู้จ่าย จัดบริการแก่ประชากรทั้งหมดในระดับการศึกษาอื่น เช่น ระดับอนุบาลหรือแม้กระทั่งระดับอุดมศึกษาการศึกษาก็ไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียน นอกจากนี้รัฐยังสนับสนุนทางการเงินสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาแก่ผู้มีรายได้น้อยที่ยื่นคำร้องขอรับการสนับสนุนและช่วยเหลือ การศึกษาภาคบังคับดังกล่าวใช้เวลาทั้งสิ้น 12 ปี เริ่มตั้งแต่อายุ 5 ปีจนถึงอายุ 18 ปี เป็นการศึกษาสามัญในระดับอุดมศึกษาต่อไปหรือนักเรียนคนใดแห่งหนึ่งในเวลาพิเศษ (part time) อีกอย่างน้อย 3 ปี จึงถือว่าพ้นจากการศึกษาภาคบังคับและออกไปประกอบอาชีพได้

ธเนศ วงศ์กาฬสินธุ์ (2532 : 73) กล่าวถึงการอาชีวศึกษาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สรุปได้ ดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาอาชีวศึกษา (Hauptschule) มีชั้นเรียนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ชั้นที่ 5 ถึงชั้นที่ 9 ในระยะเวลาเรียนทั้งหมด 5 ปี นักเรียนอายุ 15 ปี หลังจากนั้นนักเรียนจะต้องเข้ารับการฝึกงานเพื่อประกอบอาชีพที่ตนเองเลือกเรียน หรือเข้าเรียนต่อหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพตอนต้น จนมีอายุครบ 13 ปี จึงสามารถออกไปประกอบอาชีพได้
2. โรงเรียนมัธยมระดับกลาง (Realschule) มีชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นที่ 5 ถึงชั้นที่ 10 ใช้เวลาเรียนทั้งหมด 6 ปี โรงเรียนมัธยมประเภทนี้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเตรียมศึกษาและฝึกอบรวมวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งไม่ใช่วิชาชีพทางวิชาการ นักเรียนที่จบมัธยมประเภทนี้สามารถเรียนต่อวิชาชีพชั้นสูงได้

3. โรงเรียนมัธยมแบบผสม (Gesamtschule) เป็นที่นิยมเรียนกันมากกว่า 200 แห่ง เป็นการจัดการอาชีวศึกษาผสมกับโรงเรียน เมื่อนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้วจะขึ้นชั้นมัธยม(ชั้นที่ 5) ไม่ต้องตัดสินใจเลือกเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบใดแบบหนึ่งต่อไป

4. ระดับอาชีวศึกษา (Berufsausbildung) ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ของเยาวชนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันเมื่อจบตอนปลายสายอาชีพ (Hauptschule) หรือจากโรงเรียนอาชีวศึกษาระดับกลาง (Realschule) ชั้นที่ 10 หรือแม้กระทั่งจบหลักสูตรโรงเรียนมัธยมที่มีจุดประสงค์เข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย (Gesamtschule) จะเข้าฝึกงานในสายอาชีวศึกษาที่ตนเลือก และเข้าเรียนในโรงเรียนโรงงาน (Dual System) ใน พ.ศ.2521 รัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้ร่างกฎหมายฉบับหนึ่งว่าด้วยการฝึกอาชีพเยาวชนมีสาระสำคัญเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หรือบริษัทในการฝึกงานภาคปฏิบัติของนักเรียนกับโรงเรียนอาชีวศึกษา โดยให้นักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนภาคทฤษฎีสัปดาห์ 10-12 ชั่วโมง และให้บริษัทหรือโรงงานรับผิดชอบในการฝึกงานแก่นักศึกษาในระหว่างการฝึกงาน จะได้รับเงินค่าตอบแทนด้วยในวิชาชีพเฉพาะและวิชาชีพทั่วไป โรงเรียนอาชีวศึกษาดังกล่าวจะแบ่งชั้นเรียนตามอาชีพ เช่น ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า พนักงานขาย พนักงานธนาคาร เป็นต้น

การจบการศึกษาของนักเรียนเหล่านี้ ต้องสอบผ่านการทดลองของรัฐแต่ละรัฐ ซึ่งมีคณะกรรมการสอบประกอบด้วย ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และฝ่ายครู - อาจารย์จากโรงเรียนอาชีวศึกษาในรัฐนั้น ๆ ซึ่งได้มอบหมายให้จัดการสอบจากสมาคมอาชีพแต่ละสาขาอาชีพ โดยที่มีกรรมการทั้ง 3 ฝ่าย ร่วมอยู่ด้วยในสมาคมวิชาชีพนั้น ๆ

การสอบเพื่อขอรับประกาศนียบัตรของสมาคมอาชีพแต่ละสาขานั้น แบ่งออก 2 ระดับคือ ระดับแรกเป็นการสอบเพื่อเป็น Geselle เรียกการสอบนี้ว่า Gesellenprüfung เมื่อจบหลักสูตร 3 ปี ของการเป็น Lehrling ระดับที่สองคือการสอบเพื่อเป็น Meister เรียกว่า Meisterprüfung

นี้ได้เห็นการสอบเฉพาะ สำหรับงานอาชีพของแต่ละสาขาผู้ที่เข้าสอบ Meisterprüfung นี้ จะต้องผ่านการสอบระดับแรกก่อน และสาระสำคัญที่สุดคือ จะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์งานในสาขาอาชีพนั้นมาพอสมควรผู้ผ่านการสอบ Meisterprüfung จะได้ฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญสาขาอาชีพนั้น สามารถที่จะเป็นครูฝึกอาชีพ ให้แก่ผู้กำลังศึกษาระดับพื้นฐานของการอาชีพ (Lehrling) ได้ด้วย

เห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรม การให้ความสำคัญของประชากร ในด้านการศึกษา

อาชีวศึกษาและในขณะที่อยู่ระหว่างเรียนในโรงเรียน ซึ่งให้ออกไปฝึกงานก็เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จริงและทักษะอาชีพตามที่ตนเลือก โดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษาการเรียนภาคทฤษฎีเรียนที่โรงเรียนส่วนการเรียนภาคปฏิบัติให้ฝึกงานที่บริษัท

สรุปได้ว่า การศึกษาด้านอาชีวศึกษาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีหลายประเภทและหลายระดับซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. โรงเรียนอาชีวศึกษาแบบเวลาพิเศษ (part time) เรียกว่า Berufsschule โรงเรียนนี้จะรับนักเรียนจากระดับมัธยมศึกษาปีที่ 9 หรือชั้นที่ 10 มีหลักสูตรประมาณ 3 ปี เพื่อเข้าเรียนและฝึกงานตามโรงเรียน โรงงาน(dual system) โรงเรียนอาชีวศึกษาแบบพิเศษนี้ถือว่าเป็นโรงเรียนภาคบังคับสำหรับเยาวชนของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันทุกคน ที่มีอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์และยังไม่ตัดสินใจศึกษาหรือประกอบอาชีพใด นอกจากที่กล่าวมาแล้ว โรงเรียนอาชีวศึกษาแบบBerufsschule นี้ยังมีตั้งขึ้นตามบริษัทใหญ่ ๆ หลายบริษัท เช่น Siemensbasf และ B.M.W. เป็นต้น แต่ในการจบการศึกษาในระดับนี้ จะต้องสอบผ่านการทดสอบ โดยเฉพาะคณะกรรมการรัฐเท่านั้น
2. โรงเรียนอาชีวศึกษาแบบเรียนเต็มวัน (full time) เรียกเป็นภาษาเยอรมันว่า Berufsfachschule ซึ่งจะรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 9 หรือชั้นที่ 10 มีหลักสูตรประมาณ 2 ปี จัดการเรียนการสอนเตรียมนักเรียนสำหรับการศึกษาวิชาชีพในระดับสูงขึ้น ส่วนมากจะเป็นวิชาคหกรรมศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ พาณิชย์และการบัญชี
3. โรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูงแบบเรียนเต็มวัน (full time) เรียกว่า Fachoberschule รับนักเรียนชั้นที่ 12 จากโรงเรียน Berufsfachschule เพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนดีเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาแยกเป็นสาขาอาชีพเฉพาะ คือ การบริการอุตสาหกรรม การเดินเรือ การออกแบบ คหกรรมศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์
4. ระดับอุดมศึกษาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนั้น ได้จัดระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาแบ่งออกเป็นสถาบันอุดมศึกษาสายวิชาการ และสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพ ออกจากกันอย่างชัดเจน จุดมุ่งหมายของแต่ละสถาบันนั้นมีความใกล้เคียงกัน คือ การส่งเสริมการเรียนการสอนการค้นคว้าและวิจัยในทุกสาขาวิชา นักศึกษาที่จบหลักสูตรการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้จะต้องผ่านการสอบดิปโลม (Diplom prüfung) มากีสเตอร์ (Magister prüfung) หรือการสอบของรัฐ (Statexam) สำหรับบางสาขา เช่น สาขาการแพทย์ศาสตร์ เกษศาสตร์ นิติศาสตร์ วุฒิที่ได้รับหลังการสอบแล้ว คือ Diplom (Dipl) ซึ่งเทียบเท่ากับปริญญาโททั่วไป เช่น ปริญญาโทสาขาวิศวกรรมศาสตร์ (Dipl. Ing)

สาขาเคมี (Dipl. Chem) หรือทางการศึกษา (Magister Artium : M.A.) เป็นต้น เมื่อผ่านขั้นนี้แล้วสามารถต่อปริญญาเอก (Doktor-titel) โดยทำ Promotion ต่อไปได้ สถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพ (Fachhochschule) เริ่มก่อตั้งเมื่อ ค.ศ.1970-71 ปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 120 แห่ง เปิดสอนหลายสาขาวิชาชีพ ในระดับสูงทั้งทฤษฎีและปฏิบัติในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ (Ingenieur) เศรษฐศาสตร์ (Wirtschaftl) บริหารธุรกิจ (Verwaltung) สังคมสงเคราะห์ (Sozialwesen) การออกแบบ (Gestaltung) ในการจบหลักสูตรจะได้รับวุฒิ Dipl. เหมือนกันทุกสาขาวิชา

รัฐให้ความสำคัญมากต่อการฝึกงานของนักศึกษาทุกระดับ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติงานจริง ในระหว่างศึกษาในโรงเรียนสายมัธยมและโรงเรียนสายอาชีวศึกษา ดังนั้น การศึกษาด้านอาชีวศึกษาของไทยก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งนัศึกษาระดับประกาศนียบัตร (ปวช.3) ออกไปฝึกงานในสถานประกอบการ เพื่อต้องการให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานจริงและมีประสบการณ์ต่าง ๆ ของอาชีพซึ่งจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้ต่อไป

3. มาตรฐานการอาชีวศึกษา 3 ด้าน 12 มาตรฐาน

มาตรฐานการอาชีวศึกษา 3 ด้าน 12 มาตรฐาน แบ่งออกได้ดังนี้ (กรมอาชีวศึกษา. 2545 : 1-12)

3.1 มาตรฐานด้านผู้สำเร็จการศึกษา และผู้เรียน มี 3 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้เชิงวิชาการ มีทักษะในวิชาชีพ และทักษะชีวิต อันส่งผลต่อการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ในทักษะพื้นฐาน ทักษะในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองในวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีความรักในอาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

3.2 มาตรฐานด้านกระบวนการ มี 5 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษามีการระดมทรัพยากร จัดระบบเครือข่ายในการจัดการอาชีวศึกษา รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับสถานประกอบการ ชุมชน แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อการสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และมีการประเมินผลตามสภาพจริง

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ และเน้นการมีส่วนร่วม

มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษามีการส่งเสริมการทำงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพเผยแพร่สู่สาธารณชน และนำไปพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ

มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีการบริการทางวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.3 มาตรฐานด้านปัจจัย มี 4 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 9 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ รวมถึงความปลอดภัยของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 10 ผู้สอน และบุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในวิชาที่สอน การปฏิบัติหน้าที่และพัฒนาตนเองให้ทันต่อเทคโนโลยี

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีในงานอาชีพ และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา และสามารถรองรับการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอาชีวศึกษา

จากหลักการ วัตถุประสงค์ ประเภทของการฝึกงาน แนวทางการปฏิบัติในการส่งนักศึกษาออกไปฝึกงานในสถานประกอบการ และมาตรฐานการอาชีวศึกษา 3 ด้าน 12 มาตรฐาน จึงสรุปได้ 4 ด้านดังนี้

1. ด้านความรู้ทักษะในการฝึกปฏิบัติงาน
2. ด้านทัศนคติ ความรับผิดชอบและการมีมนุษยสัมพันธ์
3. ด้านการบริหารจัดการและการนิเทศ
4. ด้านสถานประกอบการ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1. งานวิจัยในประเทศ

ไพฑูรย์ ลีถาวรณกุลศิริ และคณะ (2523 : 112-114) ได้ทำการวิจัยเรื่องการฝึกงานในหน่วยงาน ราชการ รัฐวิสาหกิจและสถานประกอบการเอกชนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาธุรกิจวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยาเขตพัฒนชกรพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2529 วัตถุประสงค์ 2 ประการคือ เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาฝึกงาน ในหน่วยงานราชการของรัฐ หรือสถานประกอบการของเอกชนของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาบริหารธุรกิจ และเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการในทัศนะของนักศึกษาผู้เข้ารับการฝึกงานและให้การฝึกงาน

ชาติรี รัตนวงศ์ (2525 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการส่งนักศึกษาช่างเทคนิค ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือออกฝึกงานในหน่วยงานอุตสาหกรรม พบว่า หน่วยงานมีความพึงพอใจในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน และยังพบว่ามีปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ ความรู้ทักษะที่ได้รับไม่สอดคล้องกับหลักสูตรอาจารย์ผู้ควบคุมนักศึกษาฝึกงานให้ความเอาใจใส่นักศึกษาน้อยเกินไป และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในหน่วยงานไม่เหมาะสมกับสภาพเท่าที่ควร

ทองหล้า สุนทร (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องสถานประกอบการในจังหวัดขอนแก่นกับความต้องการรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาต้องสอนด้านทฤษฎีให้ละเอียด เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้ทั้งยังต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความขยันอดทน ส่วนนักเรียนเองได้รับประสบการณ์เทคนิคและวิธีการทำงานใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น

กรมอาชีวศึกษา (2528 : 28-29) ได้ทำการวิจัยโครงการอาชีพศึกษาและเทคนิคศึกษา พบว่า การที่กรมอาชีวศึกษาได้ปรับปรุงแผนการเรียนเพื่อเวลาฝึกปฏิบัติงานมากขึ้น โดยได้เน้นวิชาช่างอุตสาหกรรม แต่ลดวิชาสามัญให้น้อยลง มีการวิเคราะห์ความต้องการของสถานประกอบการและวิธีการฝึกที่สนองความต้องการของสถานประกอบการ หรือของงานที่มีอยู่ในโลกของอาชีพมาประกอบกำหนดวิชาเรียน นอกจากนั้นควรเน้นคุณภาพการฝึกงานมากกว่าเวลาที่ให้ไว้มาก ๆ ในปัจจุบันนักศึกษามีประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติงานจริงน้อยมาก เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่จะมีนักเรียนนักศึกษามากเกินไป อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ นับว่ายังขาดแคลนและกีดกันผู้สอนยังขาดประสบการณ์ โอกาสที่จะได้ฝึกในโรงงาน

อุตสาหกรรมมีน้อย และได้ฝึกก็ไม่ตรงกับทักษะที่ต้องการฝึก ปัญหาเหล่านี้เป็นเพราะการร่วมมือสถานศึกษากับภาคเอกชนมีน้อย และพึงจะมีการประสานงานในปัจจุบัน

อภิชัย พันธเสน และคนอื่น ๆ (2528 :57) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษากับการมีงานทำผลการวิจัยชี้ให้เห็นองค์ประกอบที่กำกับระบบเศรษฐกิจ การจ้างงานและการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาจากกว้างและเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษามาก และเตือนใจให้ได้คิดว่า การฝึกทักษะเฉพาะทางมักไม่ประสบผลสำเร็จเพราะไม่ค่อยจะคล้องจองกับความต้องการของสถานประกอบการที่จะฝึกเอง หากไม่แก้ไขจุดเหล่านี้การแก้ไขในระบบการศึกษาคงทำสำเร็จได้ยาก

กรมอาชีวศึกษา (2528 : 117-119) จัดทำรายงานการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เพื่อศึกษารูปแบบในการจัดกิจกรรมเสริมวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เพื่อประโยชน์ในการเข้าสู่ตลาดแรงงานของนักศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้างานแนะแนวอาชีพ และจัดหางานจากสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด จำนวน 202 แห่ง โดยใช้แบบสำรวจที่ได้จัดทำขึ้น ส่วนการเก็บข้อมูลการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสุ่มแบบเจาะจง (Purposing Sampling) จำนวน 18 แห่ง นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมวิชาในสถานศึกษา มีดังนี้

1.1 กิจกรรมเสริมวิชาชีพที่จัดขึ้น โดยเน้นการสร้างคุณลักษณะของนักศึกษา สาระสำคัญของกิจกรรมนี้จะเป็นการเสริมสร้างความพร้อม ให้นักเรียนนักศึกษาสามารถมองเห็นแนวทางสู่โลกอาชีพ ผู้ตลาดแรงงาน ผู้การศึกษาด้อยระดับสูงหรือแนวทางอาชีพอื่น ๆ หลังจากจบการศึกษาหน่วยงานที่จัดกิจกรรมนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการแนะแนวอาชีพ และจัดหางานในสถานศึกษา

1.2 กิจกรรมเสริมอาชีพที่จัดขึ้น โดยเน้นด้านทักษะความรู้ในวิชาชีพ สาระสำคัญของกิจกรรมนี้จะเป็นการฝึกปฏิบัติงานทางวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานหน่วยงานที่จัดกิจกรรมนี้ คือแผนกวิชาต่าง ๆ ในสถานศึกษา

2. ปัญหาที่พบจากการจัดกิจกรรมเสริมวิชาชีพในรูปแบบนี้ คือ

2.1 การจัดกิจกรรมเสริมวิชาในสถานศึกษาขาดความเป็นเอกภาพ เนื่องจากหน่วยงานที่จัดกิจกรรมแต่ละหน่วยงานมีอิสระในการดำเนินงาน และสายบังคับบัญชาขึ้นอยู่กับผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละฝ่าย

2.2 ขาดบุคลากรปฏิบัติงานในงานแนะแนวอาชีพ และจัดหางานที่มีวุฒิ การศึกษาวิชาเอกแนะแนวหรือจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งสภาพปัจจุบันมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานนี้ ร้อยละ 82.0 จะต้องปฏิบัติงานสอนด้วย โดยมีบุคลากรจำนวนร้อยละ 29.9 และ 38.2 มีคาบการสอน 11-20 คาบ/สัปดาห์ขึ้นไปตามลำดับ ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และ สถานประกอบการมีความสัมพันธ์สูงมากจากการสำรวจพบว่า มีสถานศึกษาในสังกัดร้อยละ 98.5 ได้ติดต่อขอความร่วมมือจากทางสถานประกอบการ ลักษณะของการขอความร่วมมือที่ กระทบกัน ส่วนมากในสถานศึกษา คือ การเชิญสถานประกอบการมาเป็นวิทยากร ให้ความรู้ แก่นักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน

2.3 การติดต่อประสานงานเรื่องการรับส่งนักเรียนนักศึกษาฝึกงาน

2.4 การติดต่อประสานงานเรื่องการรับส่งนักเรียนนักศึกษาเข้าทำงาน

การติดต่อกับสถานประกอบการนั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 89.2 ติดต่อโดยใช้หนังสือราชการและนอกจากนี้จะเดินทางไปติดต่อกับ สถานประกอบการโดยตรง แต่จะมี ปัญหาในการเดินทางไปติดต่อบริษัทเนื่องจากระยะทางไกลและความไม่สะดวกในการขออนุญาตใช้ ยานพาหนะเดินทาง

นิสิต ศรีศัมภูวงศ์ (2529 : 100-102) ได้วิจัยเรื่องการเสนอรูปแบบการฝึกงานใน สถานประกอบการของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหาร สถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการส่ง นักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการบางสาขามีน้อยเกินไป ระยะเวลาฝึกน้อยเกินไป ไม่ต่อเนื่องตลอดปีวุฒิภาวะและความรับผิดชอบของนักศึกษา โดยเฉพาะในระดับ ปวช. ความ พร้อมสถานศึกษาอาจารย์นิเทศก์มีน้อย เพราะมีงานด้านอื่นมากและมีงบประมาณจำกัด นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานในสถานประกอบการ โดย เรียงลำดับต่อไปนี้

1. ควรมีกรรมการ โดยเฉพาะ
2. ออกสำรวจสถานประกอบการอย่างจริงจัง
3. สร้างความเข้าใจกับสถานประกอบการที่ฝึกงานของนักศึกษา
4. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับสถานประกอบการ
5. มีหลักประกันความปลอดภัยของนักศึกษาที่ฝึกงาน
6. หลักสูตรและแผนการเรียนควรเอื้ออำนวยต่อการฝึกงานอย่างจริงจัง
7. ระยะเวลาในการฝึกงานควรเป็น 40-60 วันหรือมากกว่านั้น
8. ต้องมีนักศึกษาในสถานประกอบการตลอดทั้งปี

9. สถานศึกษามีเครื่องมือเครื่องใช้พร้อม รวมทั้งแบบฟอร์มต่าง ๆ
10. มีการติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ
11. มีความพร้อมในด้านจิตพิสัยของนักศึกษา
12. สร้างชื่อเสียงของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน
13. ควรมีกฎหมายรองรับ

เห็นได้ว่า การส่งนักศึกษาออกฝึกงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนั้น ก็พบปัญหาการนิเทศของครู – อาจารย์ในการติดตาม ควบคุมและกำกับนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ดังนั้นการสอนของครู – อาจารย์ที่มีหน้าที่นิเทศนักศึกษาฝึกงานให้มีเวลาสอนน้อยลง และเวลานิเทศมากขึ้น เพื่อที่จะออกควบคุม กำกับ ติดตาม ในการฝึกงานให้เกิดประสิทธิภาพด้านการฝึกงานอาชีพ และความสำคัญของการฝึกงานอาชีพ สภาพปัญหาต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมในการจัดการของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีหลักเกณฑ์ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแนวทางการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน

พระพงษ์ ประดิษฐ์ธรรม (2529 : 72-76) ได้ทำการศึกษารูปแบบและวิธีการจัดส่งนักศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรม ในการออกฝึกงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมของสถาบันอาชีวศึกษาพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคดังนี้

1. สถานศึกษาจัดเงินทุนอุดหนุนการดำเนินการน้อย
2. อาจารย์นิเทศก์ก็มีเวลาว่างจากงานประจำค่อนข้างน้อย
3. สถานศึกษาให้บริการแก่ผู้ดำเนินการค่อนข้างน้อย
4. การควบคุมดูแลเอาใจใส่ของอาจารย์ผู้ควบคุมการฝึกงาน ความสะดวกในการติดต่อสถานศึกษา และที่พักอาศัยในขณะที่นักศึกษาออกฝึกงานมีปัญหาปานกลาง

นพคุณ ศิริวรรณ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรสถานศึกษาวิชาชีพในระบบทุกประเภทขึ้นอยู่กับสัดส่วนวิชาสามัญวิชาพื้นฐานและวิชาชีพ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพนอกระบบหรือวิชาชีพระยะสั้น จะเน้นเฉพาะภาคปฏิบัติและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติโดยตรงเป็นหลัก ไม่มีการเรียนการสอนวิชาสามัญ การบริหารและการจัดการศึกษาวิชาชีพของกรมอาชีวศึกษามีลักษณะการกระจายอำนาจไปสู่ระดับปฏิบัติค่อนข้างมาก นอกจากนี้ยังได้เสริมการวางแผนในระดับสถานศึกษา ระดับกลุ่มสถานศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประสานงานการใช้ทรัพยากรบริหาร และการจัดการ เพื่อให้เกิดความประหยัดและประโยชน์สูงสุด การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาทุกระดับ

ทุกประเภทมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทั้งอาชีพอิสระและอาชีพลูกจ้างในสถานประกอบการภาคเอกชน

กมล สุวรรณวงศ์ และคณะ (2532 :68) ได้ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของการส่งนักศึกษาในสถานประกอบการ เพื่อทำการศึกษาถึงผลเสียของการส่งนักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการวิธีการดำเนินการ ทำการสังเกตและออกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูล 4 กลุ่มคือ กลุ่มสถานประกอบการ กลุ่มผู้ปกครองนักศึกษา ครูอาจารย์และนักศึกษา เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย การวิจัยพบว่า

1. กรมอาชีวศึกษาในอนาคตต้องฝึกคนให้สามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทางเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาแบบร่วมมือระหว่างวิทยาลัย และสถานประกอบการนั้นวิทยาลัยจะรู้ผลดีด้านลดวัสดุ การอบรมสั่งสอน นักศึกษาจะสามารถประกอบอาชีพได้ ส่วนเสียคือ นักศึกษาอาจประพฤติดีได้ง่าย

2. กรมอาชีวศึกษา ได้กำหนดประเมินผลโครงการต้นแบบการฝึกนักศึกษา โดยร่วมมือกันระหว่างกรมอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษาวิชาชีพต่าง ๆ ทั้งระดับ ปวช. ปวส. และปวท. กับองค์การการค้าอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนและเปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษาได้เข้ารับการฝึกงานในหน่วยงานขององค์การค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการฝึกงานให้เป็นระบบให้สอดคล้องกับหลักการ และเนื้อหาของหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสภาพการทำงานจริง อันจะเป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพผลการประเมินการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของโครงการ

การประเมินในด้านการดำเนินงานของโครงการสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินงานของโครงการเป็นไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนอย่างดี การดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ เช่น การจัดระบบเวลา การจัดงานให้นักเรียนมีความเหมาะสม มีบางส่วนเท่านั้นที่ยังคงเป็นปัญหา โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

การให้นักศึกษาลงฝึกงานหมุนเวียนไปตามจุดต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในส่วนของนักศึกษานั้น มีความพึงพอใจในระบบการฝึกงานนี้ โดยเห็นว่าทำให้ตัวเองได้เรียนรู้งานหลายด้านแต่ในส่วนของผู้ที่เห็นว่า หมุนเวียนเช่นนี้ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องคอยสนองงานอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เมื่อสอนจบแล้วนักศึกษาก็ย้ายไปจุดอื่น การตรวจเยี่ยมของสถานศึกษาทั้งตัวนักศึกษาและเจ้าหน้าที่ที่องค์การค้าอุตสาหกรรมเห็นว่า การตรวจเยี่ยมของครู - อาจารย์มีผลในด้านกำลังใจในการช่วยแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการฝึกงาน แต่ปรากฏว่าการตรวจเยี่ยมดังกล่าวมีน้อยและไม่เป็นไปตามแผนงาน ครู-อาจารย์ที่รับผิดชอบการฝึกงานส่วนใหญ่เห็นว่า

การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโครงการเหมาะสมดี และเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาคือ จะมีเพียงการจัดเวลาเรียนให้สอดคล้องกับเวลาฝึกขององค์การค่าซึ่งเป็นปัญหามากที่สุด

3. นักศึกษาส่วนใหญ่พึงพอใจต่อระบบการฝึกงานเช่นนี้ แต่มีปัญหาในเรื่องของการเดินทางเนื่องจากต้องเดินทางฝึกงานและกลับไปเรียนต่อ ซึ่งบางครั้งระยะทางในการเดินทางไปยังจุดงานไปไกลมากทำให้เสียเวลาในการเดินทางหรือไปไม่ทัน

การประเมินผลที่ได้รับจากโครงการ

การประเมินผลที่ได้รับจากโครงการ สรุปได้ว่าการฝึกงานตามโครงการต้นแบบในรุ่นที่ 1 บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบการฝึกงานตามระบบเก่า นักศึกษาในโครงการช่วยแบ่งภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำ และช่วยให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำมีความสำคัญน้อยกว่านักศึกษาระบบเก่าการฝึกงานตามต้องการต้นแบบ ทำให้นักศึกษาได้มีการฝึกฝนในเรื่องวินัยการตรงต่อเวลา มีมนุษยสัมพันธ์และได้รับประสบการณ์ในงานอาชีพเป็นส่วนใหญ่ได้รับแนวทางในการประกอบอาชีพส่วนตัวเป็นส่วนน้อย นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ หรือชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ครูสุภาควบคุมการทำงานของสถานศึกษาเข้าใจว่า วัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน เนื่องจากเจ้าหน้าที่เหล่านี้มีผลต่อการเสริมสร้างประสบการณ์ในการฝึกงานของนักศึกษาเป็นอย่างมาก ครู-อาจารย์ที่ทำหน้าที่ตรวจเยี่ยมนิเทศการฝึกงานของนักศึกษาควรได้พบกับเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการฝึกงาน เพื่อได้รับทราบข้อมูลปัญหาและอุปสรรคได้ชัดเจน

2. ควรให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นริเริ่มในการทำงานมากกว่าการทำงานในลักษณะประจำหรือทำตามหน้าที่ประจำ อาจจะได้เรียนรู้เทคนิคการทำงานใหม่ ๆ จากการศึกษาเนื่องจากขณะนี้เจ้าหน้าที่เรียนรู้เทคนิคการทำงานใหม่ ๆ จากนักศึกษาน้อย

สุวรรณ ดอนขวา (2532 : 145-149) ได้วิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานการฝึกอาชีพของนักศึกษาในสถานประกอบการของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า

สภาพการดำเนินงานในสถานฝึกงานของสถานศึกษาประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ดำเนินงานรูปแบบกรรมการ และไม่ใช่รูปแบบที่ดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นที่ปรึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจกรรมนักศึกษาเป็นประธานกรรมการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการเป็นผู้ประสานงาน ส่วนสถานศึกษาที่ได้ดำเนินงานในรูปคณะกรรมการฝ่ายวิชาการเป็นที่ปรึกษาและประสานงาน

สภาพปัญหาในการดำเนินงานอาชีพของสถานศึกษาทั้ง 2 รูปแบบมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่พร้อมในเรื่องยานพาหนะ จัดส่งนักศึกษาฝึกงาน อาจารย์นิเทศมีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาเพียงพอในการเตรียมการนิเทศ ขาดการประชาสัมพันธ์ภายในสถานศึกษา นักศึกษาขาดความพร้อมและความร่วมมือ ขาดความรู้ด้านเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินผลงานด้านการปฏิบัติงาน และความกระตือรือร้นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนเพิ่มพูนความเข้าใจยังไม่เพียงพอบุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน

วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช (2534 :84-89) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกงานของนักศึกษาฝึกงาน สังกัดวิทยาลัยเทคนิค นครศรีธรรมราชภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2532 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2533 พบว่า สมรรถภาพด้านความรู้ทางวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สมรรถภาพด้านทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

สุรจิตตา โปธิบุตร (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประสานงานระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการประสานงานด้านการจัดการเรียนการสอนระบบสารสนเทศ สถานศึกษามีความเห็นว่าเป็นปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่สถานประกอบการเห็นว่าเป็นปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการพัฒนาบุคลากรทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ประสานงานทั้งด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรื่องที่มีปัญหาสูงสุดคือ การส่งครู-อาจารย์เข้าอบรมและการฝึกงานในสถานประกอบการ ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ ศึกษาตามความต้องการตลาดแรงงาน ในการจัดทำหลักสูตรสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและสถานประกอบการ การพัฒนาระบบข้อมูลควรมีผู้รับผิดชอบโดยตรง และประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

ชนะ กสิภรณ์ (2537 :9-10) ได้วิจัยแนวทางในการจัดการเรียนการสอนช่างอุตสาหกรรมซึ่งผู้วิจัยเน้นศึกษาทางช่างอุตสาหกรรมโปรแกรมช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อม ช่างเขียนแบบเครื่องกล ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ และช่างก่อสร้าง ทั้งระดับกึ่งฝีมือและฝีมือ จนถึงระดับช่างเทคนิคทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงมหาดไทย ผลการวิจัยบางส่วน ปรากฏว่า โรงฝึกงานในสถานศึกษามักมีนักเรียนมากเกินไป อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ยังขาดแคลน และเครื่องจักร ตลอดทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อการเรียนนั้นไม่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญ และสมรรถนะที่ต้องการตามหลักสูตรกำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. อ้างถึงใน นริศ พึ่งแรง. 2543 : 31) ได้ทำการวิจัยเรื่องโครงการวิจัยรูปแบบการอาชีวศึกษา สาขาอาชีวศึกษาอุตสาหกรรม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ประกอบการพบในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน คือ ขาดการดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำขณะปฏิบัติงานจากอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งเป็นผลให้ขาดการประสานงานกันระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ

พินิจ สุริยะ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงออกฝึกงานในสถานประกอบการของวิทยาลัยเทคนิคในเขตการศึกษา 11 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงออกฝึกงานในสถานประกอบการของวิทยาลัยเทคนิคในเขตการศึกษา 11 ใน 8 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการนำความรู้ไปใช้ในการฝึกงาน 2. ด้านความรู้ที่ได้รับจากการฝึกงาน 3. ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน 4. ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานของนักศึกษา 5. ด้านคุณธรรมในการทำงาน 6. ด้านความพึงพอใจการออกฝึกงานของนักศึกษา 7. ด้านสถานที่ที่ฝึกงาน 8. ด้านการนิเทศของครู-อาจารย์ ดังนี้

1. ระดับปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการในด้านการนำความรู้ไปใช้ในการฝึกงาน ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ดำเนินการในสถานประกอบการและในสถานศึกษา ปรากฏว่ามีปัญหาและอุปสรรคน้อยหรือไม่มีปัญหาและอุปสรรคในด้านนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่าเกือบทุกรายการมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อยหรือไม่มีปัญหา ยกเว้นในเรื่องการใช้เครื่องจักรและการวางแผนกำหนดขั้นตอนในการทำงานมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของนักศึกษาก่อนออกฝึกงานในเรื่องการใช้เครื่องจักรมีปัญหา และอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง ด้านอื่น ๆ มีปัญหาน้อยเช่นกัน

2. ระดับปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการในด้านความรู้ที่ได้รับจากการฝึกงานในภาพรวมพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อยหรือไม่มีปัญหาและอุปสรรค เมื่อพิจารณาเป็นรายการตามความคิดเห็นของผู้ดำเนินการในสถานประกอบการและในสถานศึกษา พบว่า ทุก ๆ เรื่องมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อยยกเว้นในเรื่องนักศึกษาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง ตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่ฝึกงาน พบว่า ทุกเรื่องมีปัญหา

น้อยและไม่มีปัญหาและอุปสรรค ยกเว้นในเรื่องการศึกษาโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

3. ระดับปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการในด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ดำเนินการในสถานประกอบการและในสถานศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ฝึกงานปรากฏว่ามีปัญหาและอุปสรรคน้อยในทุก ๆ เรื่องตามรายการในด้านนี้ การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมออกฝึกงานในสถานประกอบการและในสถานศึกษา นักศึกษาฝึกงาน ปรากฏว่าในด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษา ด้านคุณธรรมในการฝึกงานและด้านความพึงพอใจในการออกฝึกงานของนักศึกษา ทั้ง 3 ด้านมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย หรือไม่มีปัญหาในด้านนี้ เมื่อพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ พบว่า ตามรายการมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการ ปรากฏว่าด้านที่ 7 ด้านสถานที่ฝึกงาน และด้านที่ 8 ด้านการนิเทศของครู- อาจารย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่าทุกเรื่องตามรายการมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง ผลสรุปปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ออกฝึกงานในสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคนิค ในเขตการศึกษา 11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่ฝึกงานและด้านการนิเทศของครู - อาจารย์ ส่วนอีก 6 ด้านพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อยหรือกล่าวได้ว่าไม่มีปัญหาและอุปสรรคในด้านนี้ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้านการนำความรู้ไปใช้ในการฝึกงาน ด้านความรู้ที่ได้รับจากการฝึกงาน ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจในการฝึกงาน ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานของนักศึกษาและด้านคุณธรรมในการฝึกงาน

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ยูเนสโก (UNESCO.1982 อ้างอิงใน วิรัช กุมุทมาศ. 2528 : 70-71) ซึ่งเป็นการประชุมเรื่อง Regional Workshop on the Industrial training offices in technical Education ของ UNESCO ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ได้เน้นให้เห็นถึงอุปสรรคของการฝึกงานของนักเรียนนักศึกษาสรุปได้ว่า การส่งนักศึกษาออกฝึกงานในสถานประกอบการเป็นปัญหาเกือบทุกประเทศ อันเกิดจากจุดอ่อนของหลายฝ่ายที่มีส่วนร่วม ทั้งหมดคือ สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา และรัฐบาล ในส่วนของสถานประกอบการเกิดอุปสรรคในเรื่องการขาดแคลนสถานที่ในการส่งนักศึกษาออกฝึกงาน ความต้องการฝึกงานไม่เหมาะสมกับสถานประกอบการ

ที่มีอยู่และอยู่ห่างไกลจากสถานศึกษามาก ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ฝึกงานให้กับนักศึกษา ขาดเงินสนับสนุนในการจัดการ และไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเท่าที่ควร ในส่วนของสถานศึกษาเกิดอุปสรรคในเรื่องครูขาดประสบการณ์ตรง และไม่เห็นความสำคัญของการฝึกงานในสถานประกอบการ ขาดการสร้างเชื่อมั่น ชักจูงใจให้นักศึกษาฝึกงาน ขาดการจัดระบบบริการในการส่งนักศึกษาออกฝึกงาน รวมทั้งขาดการติดต่อและขอความร่วมมือจากสถานประกอบการ ในส่วนรัฐบาลเกิดอุปสรรคในเรื่อง ข้อยกพร่องในการวางแผนกำลังคน ไม่มีกฎหมายส่งเสริมการอาชีพระบบเงินกู้ หรือการช่วยเหลือทางการเงินไม่เพียงพอ รัฐบาลไม่สามารถผลิตช่างที่มีความชำนาญ เพื่อฝึกหัดนักศึกษาในสถานประกอบการได้เพียงพอ และรัฐบาลขาดความสนใจหรือไม่มีการส่งเสริมเท่าที่ควร เมื่อเกิดอุปสรรคดังนี้ การฝึกงานจึงเป็นไปในลักษณะให้ครบชั่วโมงตามข้อกำหนดของหลักสูตร โดยทั่วไปทำเป็นสองลักษณะ คือ ภาคปกติเต็มเวลา (Full-Time Course) และภาคนอกเวลาราชการ (Part - Time Course) ซึ่งตามหลักสูตรปกติของสถาบันการศึกษาทั่วไปเป็นการฝึกงานภาคปกติเต็มเวลา แบ่งเป็นสองลักษณะคือ การจัดฝึกงานในช่วงปิดเทอม หรือปิดภาคเรียนซึ่งเป็นระบบที่นิยมมาก และการทำงานควบคู่กับการเรียน อาจจะเป็นบางเดือน หรือตลอดภาคเรียนในภาคหลัง ๆ

ฮาร์ดี (Hardy. 1995 : 15) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความไม่ต่อเนื่องในการจัดการศึกษาแบบร่วมกันระหว่างรัฐบาล สถานศึกษาและสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า การทำงานร่วมกันเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสร้างความสัมพันธ์กัน โดยสถานศึกษาจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการได้รับความรู้และทักษะจากสถานประกอบการ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ คนส่วนมากยังไม่เข้าใจการศึกษาในระบบนี้รวมถึงผู้ปกครองด้วย จึงจำเป็นต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาระบบนี้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องปฏิบัติ คือการทำงานร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างรัฐบาล สถานศึกษาและสถานประกอบการ ปัจจัยที่ทำให้การทำงานไม่ประสบผลสำเร็จ อาจเป็นไปได้ว่าเมื่อมีการศึกษาระบบนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการทำงานของแต่ละหน่วยงาน จะต้องมีการเปลี่ยนรูปแบบการทำงานและแสวงหาผลประโยชน์ ประสิทธิภาพที่จะได้รับจากการฝึกงานอย่างเป็นทางการยอมรับและเชื่อถือควรจะให้บุคลากรในแต่ละหน่วยงานได้รับเทคนิคความรู้ เพื่อช่วยให้การศึกษาระบบนี้ประสบผลสำเร็จ

โบโน (Bono. 1996 : 3026) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในการฝึกงาน ตามระยะเวลาที่กำหนด ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกงานที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาไปนิตศตลอดกับนักศึกษาที่ไม่มีอาจารย์ไปนิตศ แต่ให้มีการทดสอบก่อนและหลังการฝึกงานปฏิบัติงานโดยใช้เวลาห่างกัน 1-2 สัปดาห์ ผลที่ได้รับไม่มีความแตกต่างกัน สรุปว่า

การจัดการศึกษาโดยการให้ความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการพร้อมกัน นักศึกษามีความสัมพันธ์กัน และทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือกัน สถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจในการติดต่อประสานงานความสัมพันธ์ เพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์สูงสุดในการเข้าร่วมโครงการ

จากทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของการดำเนินการของอาชีวศึกษา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่า การฝึกงานของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถานประกอบการนั้น เป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนการสอนและเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อจุดมุ่งหมายพัฒนาด้านทักษะวิชาชีพนั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญและเพิ่มพูนประสบการณ์ การศึกษาด้านอาชีพให้มีความพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพอิสระตามสาขาที่ตนเองเลือกศึกษา และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนเองตลอดไป การออกฝึกประสบการณ์จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย ได้แก่ องค์กรที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายการจัดการอาชีวศึกษา สถานศึกษา สถานประกอบการ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการแสวงหาแนวทางความร่วมมือในการประสานงาน เพื่อให้การจัดการศึกษาอาชีพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ซึ่งจะกระทำได้โดยการประสานงานในด้านหลักสูตร การวางแผนการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร ทรัพยากรเครื่องมือ เครื่องจักรทั้งการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานในสถานศึกษาต่อไป